

Punkalaitumen kunnan

TALOUSARVIO 2027

& taloussuunnitelma 2028–2029

Kunnanhallitus 30.11.2026
Kunnanvaltuusto 7.12.2026

Punkalaidun

Sisällysluettelo

1. Kunnanjohtajan katsaus 1
2. Kunnan toimintaympäristö 4
3. Talousarvion laadinta ja sitovuus 9
4. Kunnan henkilöstö ja organisaatio 10
5. Kuntastrategia ja tavoitteet 14
6. Käyttötalousosa 15
6.1. Hallinto 17
6.2. Elinvoima 21
6.3. Elämänlaatu 24
6.4. Varhaiskasvatus 28
6.5. Perusopetus 30
6.6. Lukio 33
6.7. Tekninen hallinto 35
6.8. Yhdyskuntatekniikka 36
6.9. Vesihuolto 38
7. Tuloslaskelmaosa 40
8. Investointiosa 43
9. Rahoitusosa 45
10. Vesihuoltolaitoksen taseyksikkö 47

1. Kunnanjohtajan katsaus

Vuoden 2027 talousarviota ja vuosien 2028–2029 taloussuunnitelmaa on valmisteltu tilanteessa, jossa kuntatalouden näkymät jatkuvat edelleen haastavina ja pitävät sisällään epävarmuutta. Erityisesti pienemmissä kunnissa väestön ikääntyminen, veropohjan heikkeneminen ja epävarmuudet työllisyyskehityksessä lisäävät kuntatalouden riskejä. Lisäksi korkeaksi nousevilla palvelujen yksikkökustannuksilla on talouden tasapainoa heikentävä vaikutus.

Taloudelliset lähtökohdat talousarviovuoteen 2027 ovat Punkalaitumella vakaat. Kunnan taseessa on kertynyttä ylijäämää noin 6 miljoonaa euroa, ja kuluva vuosi on toteutumassa talousarviota parempana. Tämä antaa hyvän lähtökohdan taloussuunnitelmakauteen valmistautumiselle. Taloutemme hoito edellyttää jatkossakin tarkkaa ja viisasta otetta sekä vielä vahvempaa suunnitelmallisuutta. On tärkeää, että uskallamme investoida kunnan elinvoimaa vahvistaviin toimenpiteisiin. Samalla meidän tulee tunnistaa ja tiedostaa toimintaympäristöämme koskevat muutokset. Pystymme edelleen tarjoamaan kunnassa lakisääteistä parempia ja laadukkaampia palveluita, eikä nykyiseen palvelutasoon esitetä vuoden 2027 talousarviossa merkittäviä muutoksia.

Punkalaitumella kunnan väestörakenne, matala syntyvyys ja erityisesti lasten ja nuorten ikäluokkien pieneneminen tulevat muuttamaan palvelutarpeita jatkossa. Väestöennusteiden mukaan kunnan peruskouluikäisten määrä tulee tulevina vuosina vähenemään merkittävästi. Kehityksellä tulee olemaan myös kunnan tulopohjaa heikentävä vaikutus. Tämä edellyttää palveluiden järjestämistä koskevien toimintojen, tapojen ja rakenteiden tarkastelua ja reagointia. Tärkeintä on varmistaa, että pystymme jatkossakin turvaamaan ja järjestämään opetusta koskevat palvelut laadukkaasti ja taloudellisesti kestävällä tavalla. Kunnan kouluverkkoselvityksen valmistelu on aloitettu jo vuonna 2025. Aikataulullisesti tavoitteena on, että vuoden 2027 aikana kouluverkkoa koskeva kokonaisuus etenisi valtuuston käsiteltäväksi. Vuoden 2027 talousarvioesitykseen ei sisälly kouluverkkoon liittyviä muutoksia. Uskon, että tulemme yhdessä löytämään ne keinot, joiden avulla älykkäästi sopeudumme tulevaisuuden niukkenevaan tulopohjaan ja palvelutarpeen muutoksiin.

Vuoden 2027 talousarvio on laadittu alijäämäiseksi -234 000 euroa. Toimintakate on vuoden 2027 talousarviossa -7,948 miljoonaa euroa. Toimintakate heikkenee vuoden 2026 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna 0,185 miljoonaa euroa. Toimintakuluja lisäävät erityisesti yleinen kustannustason nousu sekä palkkamenoihin kohdistuvat kunta-alan sopimuskorotukset, joihin on varattu 2,8 prosentin lisäys. Lisäksi varhaiskasvatukseen on suunniteltu lisäpaikkoja vielä kaudelle 2027–2028, mikä tarkoittaa määräaikaisten kasvattajien tarvetta kevätkauden lisäksi myös syksyllä 2027.

Kunnan tuloveroprosentti säilyy vuoden 2026 tasolla ollen 9,4 prosenttia. Verotuloja arvioidaan kertyvän 5 527 000 euroa (kunnallisveroa 4 102 000, yhteisöveroa 638 000 ja kiinteistöveroa 787 000). Valtionosuuksia on arvioitu saatavan 3 410 800 euroa. Valtionosuuksien arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton syyskuussa 2026 julkaisemaa kuntakohtaista ennakkolaskelmaa vuodelle 2027. Valtionosuuksien osalta erityisesti opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisten valtionosuuksien (OKM-vos) arvioidaan pienevän merkittävästi. Tätä selittää arvioitu lukiokoulutuksen valtionosuuden pieneneminen opiskelijamäärän vähentymisen johdosta sekä varhennetun oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten määrän väheneminen. Rahoitustulojen ja menojen arvioidaan olevan yhteensä -83 500 euroa. Vuosikatteeksi muodostuu 906 000 euroa. Poistojen määräksi on arvioitu -1 168 600 euroa. Vuosikate ei riitä kattamaan poistoja.

Vuoden 2027 talousarvion tulos on -262 600 euroa tappiollinen ja tuloksenkäsittelyerien (28 600 euroa) jälkeen -234 000 euroa alijäämäinen.

Vuoden 2027 investointien menot ovat 1 130 000 euroa. Suurin investointi on runkovesilinjan uusimisen jatkaminen Kanteenmaan vedenottolaitoksen ja alavesisäiliön välille. Kanteenmaan ja alavesisäiliön välisen talousveden runkovesijohdon rakentaminen valmistuu vuoden 2027 aikana. Investointeihin ei oteta uutta lainaa, vaan ne katetaan kassavaroin. Talousarviossa lainakanta lyhenee 400 000 eurolla, joten velkavastuu vuoden 2027 lopussa on 4 865 000 euroa eli noin 1 961 euroa asukasta kohden. Vuonna 2025 kuntien keskimääräinen lainakanta oli 3 595 euroa/asukas.

Kunnalla on merkittävä investointipaine edessään. Useampi kiinteistöistämme, kuten kunnantalo ja molemmat alakoulut, edellyttävät peruskorjaustoimenpiteitä lähitulevaisuudessa. Tulevaisuuden suuret investoinnit tuleekin priorisoida nykyistä tarkemmin tukemaan kunnan elinvoimaa ja tulevaisuuden palvelutarvetta. Peruskorjaukset edellyttävät kiinteistökohtaisten tarvesuunnitelmien laadintaa ja kiinteistökohtaiset tarpeet tullaan määrittämään vuoden 2027 aikana. Kasautuneiden investointien investointitaso on muodostumassa korkeaksi, ja tästä syystä investointien priorisointi tulee tehdä vuoden 2027 aikana. Näin ollen investointiosaan ei ole tehty tässä vaiheessa varauksia edellä mainittujen kiinteistöjen peruskorjauksiin suunnitelmavuosille 2028–2029. Kunnan kiinteistöjen osalta Haukankosken kiinteistön myyntiä on tarkoitus jatkaa vuoden 2027 aikana.

Vuoteen 2030 ulottuva ”Punkalaitumen Polku” -kuntastrategiamme ohjaa kuntamme päätöksentekoa, toimintaa ja taloutta. Kuntastrategiaan on tarkoitus tehdä pieniä tarkennuksia vuoden 2027 aikana. Valtuusto hyväksyi kokouksessaan 16.11.2026 § 27 kunnan elinvoimaohjelman vuosille 2027–2030. Vuoden 2027 aikana aloitamme elinvoimaohjelman toimeenpanon. Elinvoimaohjelman osalta panostamme vuonna 2027 yritys- ja osaamismyönteisemmän ilmapiirin vahvistamiseen sekä kuntamarkkinointiin. Tavoitteenamme on vahvistaa kunnan vetovoimaa niin uusien asukkaiden kuin yritystenkin silmissä. Vuoden 2027 aikana tavoitteenamme on aloittaa myös Kanteenmaan alueen kehittäminen. Aluetta on tarkoitus kehittää uuden yritystoiminnan sijoittumista paremmin tukevaksi. Kanteenmaan osayleiskaavan laatimisen aloittamiseen on varauduttu vuoden 2027 talousarviossa.

Nykyiset ja uudet asukkaat, kunnassa toimivat yritykset ja yhdistykset sekä kuntaan tehtävät investoinnit ovat kunnan elinvoiman, tulopohjan ja palvelujen näkökulmasta aivan keskeisiä. On tiedostettava, että kilpailu erityisesti uusista asukkaista ja yrityksistä on kuntien välillä entisestään kiristynyt. Meidän tulee olla entistä aktiivisempi toimija pärjätäksemme tässä kilpailussa. Tämä edellyttää myös rohkeutta tehdä valintoja, ja vahvistaa Punkalaitumen elinvoimaa taloudellisesti kestävillä, vaikuttavilla ja kunnan kantokykyyn suhteutetuilla ratkaisuilla.

Kuntien välinen yhteistyö on hyvin tärkeää. Punkalaidun on vuoden 2026 aikana perustanut yhdessä Sastamalan, Ikaalisten ja Parkanon kaupunkien, Kihniön kunnan sekä Servi Oy:n kanssa KuntaAkseli Oy -nimisen osakeyhtiön tuottamaan osakkailleen taloushallinnon, palkkahallinnon, henkilöstöhallinnon ja muita tukipalveluja. Vuoden 2027 aikana valmistellaan ko. palveluiden siirtämistä KuntaAkseli Oy:n järjestettäväksi.

Tahtotilamme on ylläpitää ja kehittää hyviä edellytyksiä asumiselle, elämiselle ja yrittämiselle myös tulevaisuudessa. Tulemme jatkamaan tavoitteellista yhteistyötä yritysten, yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa. Vuoden 2027 aikana tulemme jatkamaan myös kuluvana vuonna käyttöön otettua osallistavaa budjetointia, johon on varattu 5 000 euron määräraha.

Lisäksi kuntien välisellä yhteistyöllä on ja tulee olemaan jatkossakin hyvin merkittävä rooli osana laadukkaiden palvelujen järjestämistä.

Punkalaitumella on hyvät edellytykset menestyä myös jatkossa. Tiiviillä yhteistyöllä ja tekemisen rohkeudella pystymme rakentamaan entistä parempaa Punkalaidunta – yhdessä. Haluan lämpimästi kiittää kunnan henkilöstöä ja luottamushenkilöitä vuoden 2027 talousarvion valmistelusta.

Jukka Tapiola
kunnanjohtaja

2. Kunnan toimintaympäristö

Väestö

Tilastokeskuksen mukaan Punkalaitumen asukasluku vuoden 2025 lopussa oli 2 546 asukasta. Asukkaista alle 15-vuotiaita oli 10,4 %, 15–64-vuotiaita 50,4 % ja yli 64-vuotiaita 39,1 %. Keski-ikä on 53,2 vuotta ja väestöllinen huoltosuhde 98,3.

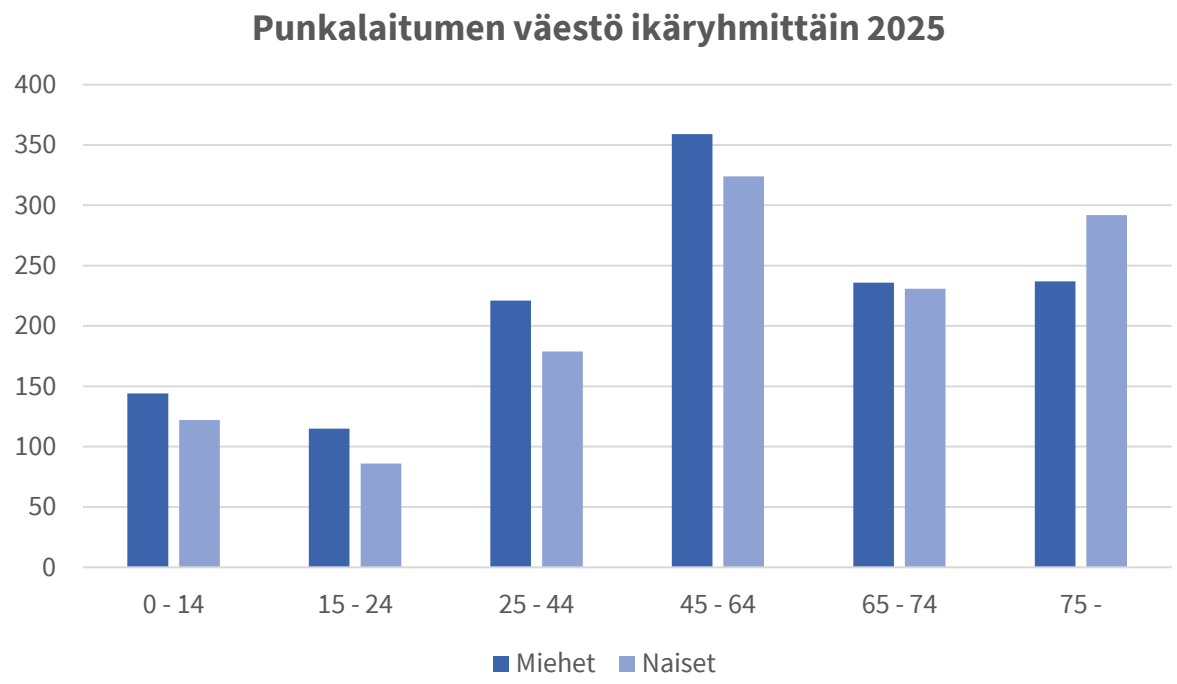

Punkalaitumen väestökehitys on ollut edelleen laskeva. Väkiluku on vähentynyt kymmenessä vuodessa 16,5 prosenttia (503 henkilöä).

Punkalaitumen väestöennuste seuraavalle kymmenelle vuodelle on myös laskeva. Tilastokeskus ennustaa väkiluvun olevan 10,4 prosenttia (264 henkilöä) pienempi vuonna 2036. Pirkanmaan liiton väestöennustemallin mukaan väkiluvun ennustetaan olevan peräti 19,7 prosenttia (502 henkilöä) pienempi vuonna 2036.

Tilastokeskuksen ennusteen mukaan vuonna 2036 ikäryhmä 0–14-vuotiaat olisi vähentynyt 30 asukkaalla (-11,3 prosenttia), 15–64-vuotiaat vähenisivät 163 asukkaalla (-12,7 prosenttia) ja yli 65-vuotiaat vähenisivät 71 asukkaalla (-7,1 prosenttia).

Työllisyys

Pirkanmaalla oli lokakuun 2026 lopussa 35 187 työtöntä työnhakijaa. Määrä oli 3 234 henkilöä enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Lomautettujen määrä oli 1 246 henkilöä, laskua oli vuositasolla 135 henkilöä. Pirkanmaan työttömyysaste oli 13 % ja koko maan keskiarvo 11,9 %.

Punkalaitumen työvoiman suuruus lokakuun lopussa 2026 oli 1 007 henkilöä ja työttömien osuus työvoimasta oli 11,2 prosenttia. Työttömänä lokakuussa 2026 oli yhteensä 113 henkilöä. Työttömistä oli yli 50-vuotiaita 48 henkilöä, alle 25-vuotiaita 12 henkilöä, alle 20-vuotiaita 5 henkilöä ja pitkäaikaistyöttömiä oli 38 henkilöä.

Työttömyys vaikuttaa kunnan talouteen paitsi verotulojen laskuna, niin myös kustannusten nousuna. Kunnat osarahoittavat Kelan työttömyystukia eli yleistukea ja ansiopäivärahaa. Kunnan rahoitusvastuu alkaa sen jälkeen, kun työttömyystukea on maksettu henkilölle 100 päivän ajan ja rahoitusosuus kasvaa prosentuaalisesti sitä suuremmaksi, mitä kauemmin henkilölle on maksettu työttömyystukea.

Läntisen Pirkanmaan työllisyysalue

Vuoden 2025 alusta aloitti Läntisen Pirkanmaan työllisyysalue, johon kuuluu Punkalaitumen lisäksi Sastamala, Hämeenkyrö, Kihniö, Ikaalinen ja Parkano. Vuoden 2027 alusta työllisyysalue laajenee, kun Urjalan kunta liittyy mukaan. Työllisyysalueen vastuukuntana on Sastamalan kaupunki ja päätöksentekoelimenä työllisyyslautakunta. Punkalaitumen kunnan toimesta tarjotaan edelleen elinvoimapalveluita, kuten yrityspalveluneuvontaa ja asiointipisteen palveluita.

Kuntalaisten hyvinvointi

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan lakisääteinen tehtävä ja keskeinen osa Punkalaitumen kunnan toimintaa. Hyvinvointia edistetään kunnan kaikilla vastuualueilla osana päivittäistä toimintaa, päätöksentekoa ja palvelujen kehittämistä. Tavoitteena on luoda edellytyksiä kuntalaisten hyvälle arjelle, osallisuudelle, yhteisöllisyydelle ja turvalliselle elinympäristölle kaikissa elämänvaiheissa.

Kunnan hyvinvointityötä ohjaavat laaja hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma, joissa tunnistetut kuntalaisten hyvinvoinnin vahvuudet, kehittämistarpeet ja painopisteet on huomioitu talousarvion valmistelussa sekä toiminnallisten tavoitteiden asettamisessa. Näin hyvinvoinnin edistäminen kytkeytyy osaksi kunnan strategista johtamista, toiminnan suunnittelua ja voimavarojen kohdentamista.

Hyvinvoinnin edistäminen perustuu monipuoliseen ja ajantasaiseen tietoon kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Suunnittelun, tavoitteiden asettamisen ja käytännön toimenpiteiden tukena hyödynnetään valtakunnallisia ja paikallisia hyvinvointi-indikaattoreita, tutkimus- ja tilastotietoa sekä paikallisesti tunnistettuja ilmiöitä. Tavoitteena on, että hyvinvointia edistävä toiminta perustuu tunnistettuihin tarpeisiin ja tietoon kuntalaisten arjesta. Tietoon perustuvalla toimintatavalla pyritään vahvistamaan toimenpiteiden vaikuttavuutta ja kohdentamaan käytettävissä olevia voimavaroja tarkoituksenmukaisesti.

Hyvinvoinnin edistämisessä korostuvat ennaltaehkäisevä työ, eri väestöryhmien hyvinvointierojen kaventaminen sekä kuntalaisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Väestön ikääntyminen, palvelurakenteen muutokset ja kuntalaisten muuttuvat tarpeet edellyttävät pitkäjänteistä kehittämistä, eri toimijoiden yhteistyötä sekä paikallisten voimavarojen hyödyntämistä.

Hyvinvointityötä toteutetaan yhteistyössä Pirkanmaan hyvinvointialueen, järjestöjen, yhdistysten, yritysten ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Erityisen tärkeää on toimiva yhdyspintatyö muun muassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin, ikääntyneiden toimintakyvyn tukemisen, työllisyyden edistämisen sekä ehkäisevän päihdetyön alueilla. Yhteistyöllä vahvistetaan toimintojen yhteensovittamista, ennaltaehkäisevää työtä ja kuntalaisten mahdollisuuksia saada juuri tarvitsemiaan palveluita.

Kuntalaisten hyvinvoinnin kehitystä ja hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti osana kunnan toiminnan ja talouden arviointia.

Tilinpäätöksen yhteydessä laaditaan vuosittainen hyvinvointikertomus, jossa raportoidaan kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta ja kehityksestä sekä hyvinvointia edistävien tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisesta. Seurantatietoa hyödynnetään päätöksenteossa sekä tulevien vuosien tavoitteiden ja toimenpiteiden valmistelussa.

Kunnan vaikuttajatoimielimet nuorisovaltuusto, vanhus- ja vammaisneuvosto sekä elinvoimaneuvosto ovat keskeisiä välittäjiä kuntalaisten tahdon ilmaisussa. Edellytykset väestön hyvinvoinnille luodaan arkitoiminnassa koulussa, liikuntaharrastuksissa, kulttuuritapahtumissa, esimerkiksi hyvällä ravitsemuksella ja asumisympäristön viihtyisyyden avulla.

Kunnan elinvoima

Kunnan elinvoiman edistäminen on kuntalain mukainen tehtävä ja keskeinen osa Punkalaitumen kunnan strategista johtamista ja pitkäjänteistä kehittämistä. Elinvoima muodostuu monista toisiinsa vaikuttavista tekijöistä, kuten yritystoiminnasta, työllisyydestä, väestökehityksestä, palvelujen saatavuudesta, asuinympäristön viihtyisyydestä sekä kuntalaisten hyvinvoinnista ja yhteisöllisyydestä. Elinvoimatyön tavoitteena on vahvistaa kunnan toimintaedellytyksiä ja luoda kestävää perustaa Punkalaitumen tulevaisuudelle.

Kuntien toimintaympäristön muutokset, väestön ikääntyminen, muuttoliike, palvelujen keskittyminen ja kuntatalouden haasteet vaikuttavat myös Punkalaitumen elinvoiman kehitykseen. Muutoksiin vastaaminen edellyttää ennakoivaa, suunnitelmallista ja yhteistyöhön perustuvaa toimintaa. Kunnan vahvuuksia ovat maaseutumaisuus, turvallisuus, luonnonläheisyys ja vahva paikallisidentiteetti, joita hyödynnetään kunnan vetovoiman ja tunnettuuden vahvistamisessa.

Elinvoimatyössä korostuvat sekä kunnan vetovoima että pitovoima. Tavoitteena on, että Punkalaidun on houkutteleva paikka asua, yrittää, tehdä työtä ja rakentaa tulevaisuutta. Vetovoiman vahvistamisen rinnalla on tärkeää huolehtia nykyisten asukkaiden, yritysten ja muiden toimijoiden toimintaedellytyksistä sekä vahvistaa kuntalaisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Elinvoimainen kunta rakentuu aktiivisista ihmisistä, toimivista verkostoista ja yhteisestä halusta kehittää omaa kotikuntaa.

Yritysmyönteisyys ja paikallisen elinkeinotoiminnan tukeminen ovat keskeisiä elinvoimatyön painopisteitä. Kunta edistää yritysten toimintaedellytyksiä tarjoamalla yritysneuvontaa, vahvistamalla vuoropuhelua yrittäjien kanssa sekä kehittämällä yhteistyötä paikallisten ja alueellisten toimijoiden välillä. Elinvoimaneuvosto toimii kunnan vaikuttamistoimielimenä ja tukee osaltaan elinvoiman kehittämistä. Tavoitteena on vahvistaa yrittäjyyden edellytyksiä, kannustaa uuden yritystoiminnan syntymiseen ja edistää kunnan yritysmyönteistä toimintakulttuuria.

Työllisyyden edistäminen ja osaavan työvoiman saatavuus ovat olennainen osa kunnan elinvoimaa. Punkalaitumen kunta kuuluu Läntisen Pirkanmaan työllisyysalueeseen, jonka kanssa tehdään yhteistyötä työllisyyspalvelujen järjestämisessä ja kehittämisessä. Kunta edistää työllistymisen mahdollisuuksia, nuorten työelämävalmiuksia ja työelämään kiinnittymistä sekä tukee kotoutumista osana paikallista elinvoimatyötä. Maaseutuhallinnon palvelut järjestetään yhteistyössä Huittisten kaupungin kanssa.

Kunnan viestinnällä ja kuntamarkkinoinnilla vahvistetaan Punkalaitumen tunnettavuutta ja myönteistä kuntakuvaa.

Markkinoinnissa tuodaan esille kunnan vahvuuksia viihtyisänä ja turvallisena asuinympäristönä sekä yrittämisen, vapaa-ajan ja yhteisöllisen toiminnan mahdollisuuksia tarjoavana paikkakuntana. Viestintää ja markkinointia toteutetaan suunnitelmallisesti, hyödyntäen digitaalisia kanavia ja yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa.

Elinvoiman edistäminen on koko kunnan yhteinen tehtävä, jota toteutetaan eri vastuualueiden ja tehtäväalueiden yhteistyönä. Elinvoimatyön suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään väestökehitystä, työllisyyttä, yritystoimintaa ja kunnan toimintaympäristöä kuvaavia tietoja sekä paikallisten toimijoiden näkemyksiä. Tavoitteena on, että elinvoimaa vahvistavat toimenpiteet perustuvat tunnistettuihin tarpeisiin, erillisesti hyväksyttyyn elinvoimaohjelmaan ja ne tukevat kunnan strategisten tavoitteiden toteutumista. Toiminnan tuloksellisuutta ja tavoitteiden saavuttamista seurataan osana kunnan talousarvion toteutumisen arviointia ja tilinpäätösraportointia.

Valtuusto hyväksyi 16.11.2026 § 27 kunnan elinvoimaohjelman vuosille 2027–2030. Tuleva vuosi on elinvoimaohjelman toimeenpanon ensimmäinen vuosi.

Riskienhallinta

Kuntalain mukaan kunnanvaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja kunnanhallituksen tulee huolehtia sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä.

Kunnanvaltuusto on 8.6.2022 hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Kunnanhallitus on 31.10.2022 hyväksynyt tarkennetut ohjeet. Talousarviossa kuvataan toiminnan kannalta avainriskit, niiden vaikutukset ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi. Seuranta ja raportointi toteutetaan 2. osavuosikatsauksen yhteydessä. Johtavat viranhaltijat vastaavat sisäisen valvonnan järjestämisestä tehtäväalueilla. Henkilöstöllä on velvollisuus ilmoittaa havaitsemistaan epäasianmukaisista tai riskialttiista menettelytavoista. Säännöllinen seuranta ja epäkohtien korjaaminen on osa johtoryhmän työtä.

Erikseen koko organisaation osalta arvioitavat konkreettiset riskit

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	**Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys**	**Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi**
Kunnan talouden heikkeneminen ja talouden ennakoimattomuus	Valtionosuuksien, verotulojen tai muiden tulojen muutokset heikentävät talouden tasapainoa. Investointeja ja palveluja voidaan joutua sopeuttamaan.	Talouden säännöllinen seuranta, ennakoiva taloussuunnittelu, investointien priorisointi ja vaihtoehtoisten ratkaisujen arviointi.
Kunnan laaja kiinteistömassa ja kiinteistöihin kohdistuvat investointipaineet ja vuokrakiinteistöjen tilanne	Kiinteistöjen ikääntyminen, korjausvelan kasvu ja ylläpitokustannusten nousu lisäävät taloudellista painetta. Ennakoimattomat korjaustarpeet voivat heikentää kunnan talouden tasapainoa ja vaikeuttaa palvelujen järjestämistä.	Kiinteistökannan säännöllinen kuntoarviointi, pitkän aikavälin investointi- ja kunnossapitosuunnittelu sekä tilojen käytön tehostaminen. Tarpeettomista kiinteistöistä luopumisen arviointi ja investointien priorisointi taloudellisten resurssien mukaisesti.

Osaamisen keskittyminen ja avainhenkilöriskit	Henkilöstön vaihtuminen, eläköityminen tai pitkät poissaolot voivat aiheuttaa osaamisen katoamista, palvelujen heikkenemistä ja toiminnan viivästymistä.	Työtehtävien dokumentointi, varahenkilöjärjestelyt, perehdytys, osaamisen jakaminen ja henkilöstön kouluttaminen.
Tietoturvan, tietosuojan tai tietojärjestelmien häiriöt	Tietojärjestelmien toimintahäiriöt, kyberhyökkäykset tai tietovuodot voivat keskeyttää palveluja ja aiheuttaa taloudellisia tai maineeseen liittyviä haittoja.	Tietoturvakoulutukset, käyttöoikeuksien hallinta, varmuuskopiointi, häiriötilanteisiin varautuminen ja tietoturvaohjeiden säännöllinen päivittäminen.
Päätöksenteon vaikutusten ennakkoarviointi	Päätösten vaikutuksia mm. talouteen, henkilöstöön, kuntalaisiin tai ympäristöön ei tunnisteta riittävästi tai riittävän ajoissa.	EVA-menetelmän järjestelmällinen käyttö merkittävissä päätöksissä, valmistelijoiden ohjeistaminen ja vaikutusten arvioinnin seuranta.
Palvelujen jatkuvuuden vaarantuminen häiriötilanteissa	Sähkökatkot, tietoliikennehäiriöt, kiinteistöjen ongelmat tai henkilöstövaje voivat estää kunnan palvelujen normaalin toiminnan.	Valmius- ja jatkuvuussuunnitelmien ylläpito, varajärjestelyjen suunnittelu, harjoitukset ja kriittisten toimintojen tunnistaminen, valmiussuunnittelu.

3. Talousarvion laadinta ja sitovuus

Kunnanvaltuusto päättää kunnan toimielin- ja vastuualuejaon. Vastuualuejako toimii myös talousarvion käyttötalousosan sitovuustasorakenteena. Tilivelvollisella on erityinen vastuu ja velvoite toimia hyvän johtamis- ja hallintotavan ja eettisten lähtökohtien mukaisesti sekä puuttua toiminnassa ilmeneviin poikkeamiin. Punkalaitumen kunnassa tilivelvollisia ovat toimielinten jäsenet, kunnanjohtaja, vastuualuejohtajat ja tehtäväaluejohtajat.

Kunnanvaltuusto päättää tavoitteet, määrärahat ja tuloarviot sitovasti nettotasolla vastuualueittain, mikä ohjaa kunnan tehtävien hoitoa. Toimielimet tarkentavat käyttösuunnitelmat tehtäväaluetasolla ja tehtäväaluejohtaja päättää määrärahoista kustannuspaikoittain. Talousarvion hyväksymisen jälkeen kunnanhallituksella ja lautakunnilla on vielä mahdollisuus muokata käyttösuunnitelmiaan ja siirtää määrärahoja tehtäväalueiden ja kustannuspaikkojen kesken. Kunnan kokonaistalouden hallinta edellyttää, että toimielimet suunnittelevat toimintansa niin, että valtuuston vastuualueille osoittamat tuloarviot toteutuvat ja määrärahat riittävät. Käyttösuunnitelmien tulee olla hyväksyttynä 28.2. mennessä.

Vastuualueen ja tehtäväalueen johtajan on huolehdittava talousarvion määrärahojen ja tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja raportoinnista riittävällä tarkkuudella sekä tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin suunnitelmien toteuttamiseksi. Mikäli määrärahat eivät näytä riittävän tai tavoitteet eivät toteudu, vastuualuejohtajan on hyvissä ajoin tehtävä talousarvioon muutosesitys. Esitys tehdään vastuualuetasolla.

Investointiosaan otetaan määrärahat aktivoitavien aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä osakkeiden ja osuuksien hankintamenoihin. Mikäli investoinnin hankintamenon arvioidaan jakaantuvan kahdelle tai useammalle vuodelle, hyväksyy valtuusto investoinnin hankintamenoa koskevan kokonaiskustannusarvion. Investoinnin aktivointiraja on 10 000 euroa.

Kuntakentän toimintaympäristö on muuttunut viime vuosina merkittävästi. Vuonna 2023 toteutettu sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus sekä vuoden 2025 alussa voimaan tullut työvoimapalvelujen uudistus ovat muuttaneet kuntien tehtäviä, rahoitusrakennetta ja taloudellisia vastuita. Uudistusten vaikutukset heijastuvat edelleen kuntien toimintaan ja talouteen sekä niiden tulevaisuuden ennakointiin.

Vuoden 2027 talousarviota on valmisteltu edelleen epävarmassa taloudellisessa toimintaympäristössä. Kuntatalouden näkymiä haastavat erityisesti valtionosuuksiin kohdistuvat vähennykset, henkilöstökustannusten kasvu, työttömyyden kehitys sekä kuntien investointi- ja palvelutarpeet. Kuntien väliset erot taloudellisissa toimintaedellytyksissä ja väestökehityksessä lisäävät osaltaan kuntakentän eriytymistä.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistus ei ole edennyt alkuperäisen aikataulun mukaisesti. Vuoden 2027 valtionosuuksiin kohdistuu kuitenkin muutoksia ja vähennyksiä, jotka vaikuttavat kuntien rahoituspohjaan. Talouden ennakoitavuuden heikentyminen korostaa pitkäjänteisen taloussuunnittelun, toimintaympäristön seurannan ja muutoksiin varautumisen merkitystä. Kuntien on kyettävä turvaamaan palvelujen järjestämisen edellytykset ja samalla huolehtimaan taloutensa kestävyydestä muuttuvassa toimintaympäristössä.

4. Kunnan henkilöstö ja organisaatio

Osaava, hyvinvoiva ja sitoutunut henkilöstö on Punkalaitumen kunnan toiminnan ja palvelujen laadun keskeinen voimavara. Henkilöstön osaaminen, työkyky ja työssä jaksaminen vaikuttavat olennaisesti kunnan tavoitteiden saavuttamiseen, palvelujen sujuvuuteen sekä toiminnan tuloksellisuuteen. Hyvä johtaminen, toimiva työyhteisö ja henkilöstön sekä luottamushenkilöiden rakentava yhteistyö luovat perustan kunnan toiminnan jatkuvalle kehittämiselle.

Kunnan henkilöstöjohtamisessa korostuvat ennakoiva henkilöstösuunnittelu, osaamisen kehittäminen ja henkilöstövoimavarojen tarkoituksenmukainen kohdentaminen. Väestörakenteen muutokset, henkilöstön eläköityminen, palvelutarpeiden kehittyminen ja kuntatalouden reunaehdot edellyttävät henkilöstörakenteen ja osaamistarpeiden säännöllistä arviointia. Tavoitteena on varmistaa, että kunnalla on myös tulevaisuudessa tehtäviensä hoitamiseen riittävä ja osaava henkilöstö.

Kunnassa laaditaan vuosittain henkilöstösuunnitelma, jossa huomioidaan henkilöstötarpeet, toimintaympäristön muutokset sekä toiminnan ja talouden tavoitteet. Vuoden 2027 henkilöstösuunnitelman hyväksyy henkilöstöjaosto. Henkilöstön osaamista ylläpidetään ja kehitetään suunnitelmallisesti koulutuksen, perehdytyksen ja työssä oppimisen avulla. Samalla kannustetaan henkilöstöä osallistumaan oman työnsä ja yhteisten toimintatapojen kehittämiseen.

Työhyvinvoinnin, työkyvyn ja työssä jaksamisen edistäminen on olennainen osa kunnan henkilöstöjohtamista. Erityistä huomiota kiinnitetään ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, työn kuormitustekijöiden tunnistamiseen, esihenkilö- ja työyhteisötaitojen vahvistamiseen sekä sairauspoissaolojen hallintaan. Työhyvinvointia edistetään yhteistyössä henkilöstön, esihenkilöiden, työsuojelun ja työterveyshuollon kanssa. Henkilöstökyselyistä, kehityskeskusteluista ja työterveyshuollon seurannasta saatavaa tietoa hyödynnetään toiminnan kehittämisessä ja tarvittavien toimenpiteiden suunnittelussa.

Henkilöstön työhyvinvointia ja työkykyä tuetaan vuosittain toteutettavilla suunnitelmallisilla toimenpiteillä. Keskeisiä käytäntöjä ovat henkilöstön työhyvinvointikyselyt, säännölliset kehityskeskustelut, työsuojelun riskien arviointi, työterveystarkastukset ja työpaikkaselvitykset sekä henkilöstön osaamista tukevat koulutukset. Henkilöstökyselyjen ja kehityskeskustelujen tuloksia käsitellään ja niiden pohjalta määritellään tarvittavia kehittämistoimenpiteitä. Työterveyshuollon kanssa tehtävää yhteistyötä ohjaavat vuosittainen toimintasuunnitelma ja säännölliset tilannekatsaukset. Henkilöstön tilaa ja työhyvinvoinnin kehitystä arvioidaan myös vuosittaisen henkilöstöraportoinnin yhteydessä. Tavoitteena on vahvistaa ennakoivaa työkyvyn johtamista, henkilöstön osallistumista sekä työhyvinvoinnin jatkuvaa kehittämistä.

Punkalaitumen kunnan koko henkilöstön määrä vuoden 2026 syyskuussa on 84 henkilöä. Henkilöstöstä oli 70 vakinaista ja 14 määräaikaista.

TA 2027 -sarakkeeseen on arvioitu talousarviovuoden aikana tarvittavan henkilöstön määrä.

	17.9.2026	TA 2026	TA 2027
Kunnanhallitus	14	16	15
Kasvatus- ja opetuslautakunta	58	55	52
Tekninen lautakunta	12	11	10
Yhteensä	**84**	**81**	**77**

Toimielimet

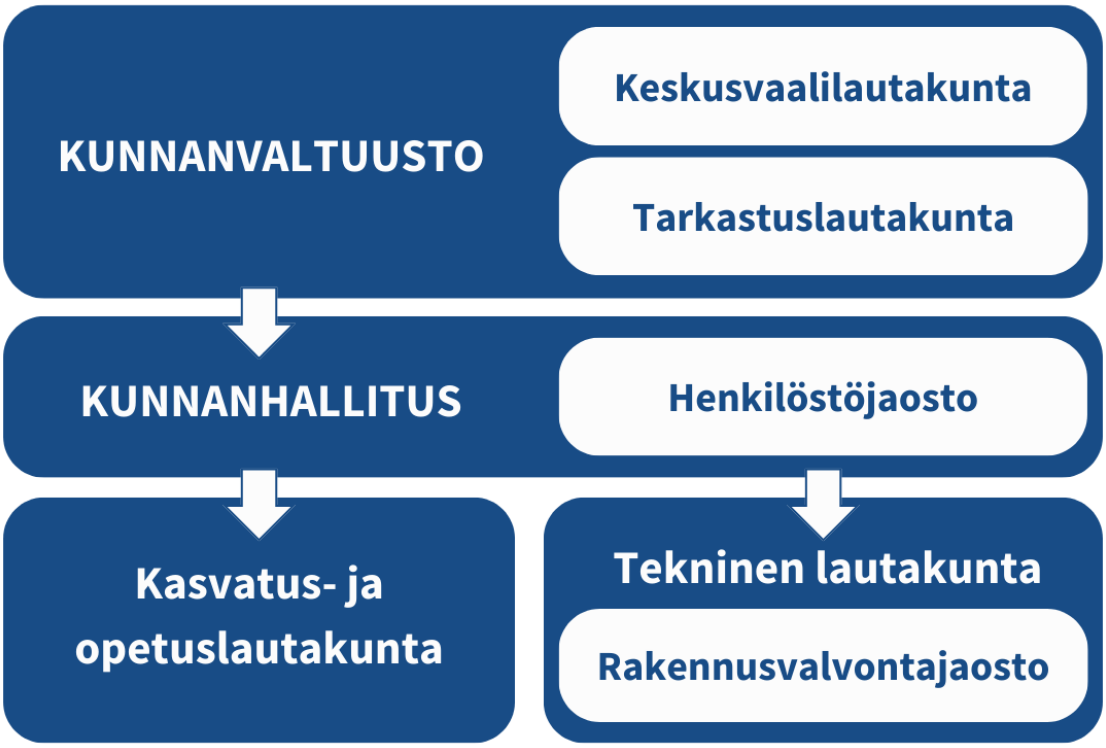

Toimielimet ja vastuualueet

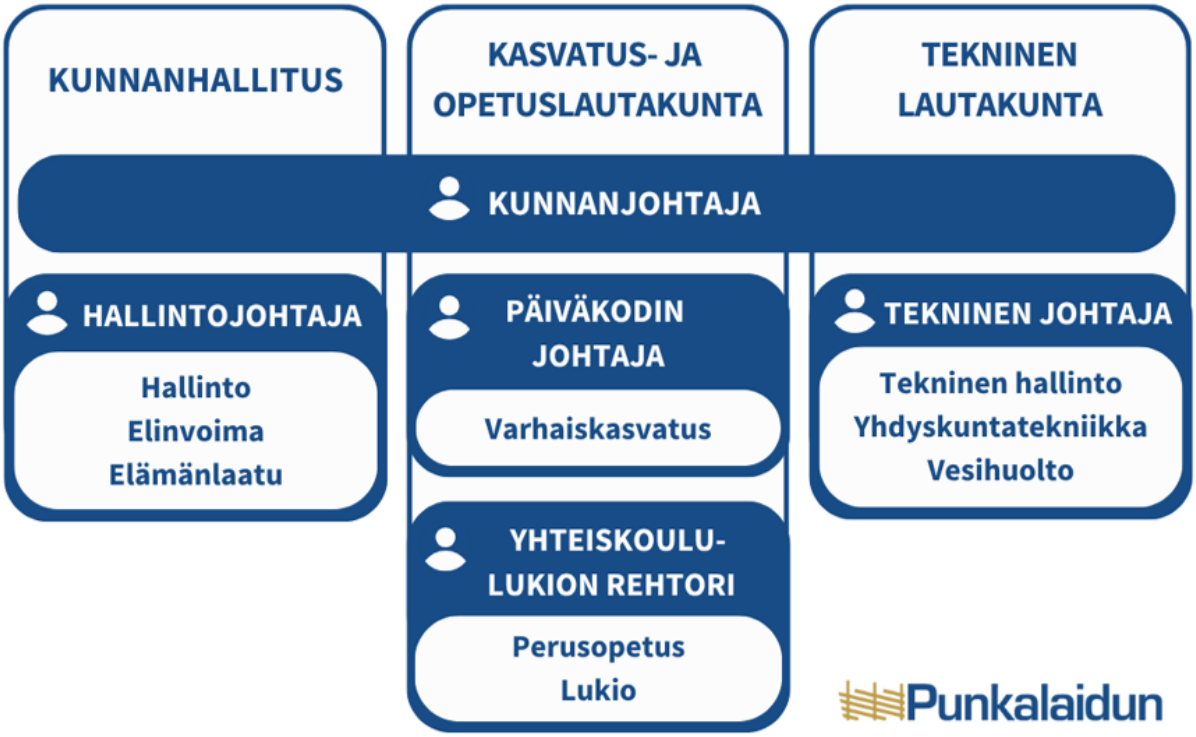

Kunnanvaltuusto päättää kunnan toimielin- ja vastuualuejaon. Vastuualuejako toimii myös talousarvion käyttötalousosan sitovuustasorakenteena.

Kuntakonserni

Talousarviossa tulee kuvata kuntakonsernin toimintaa ja taloutta ja keskeisimpiä riskejä joko osana muita yleisperusteluja tai omana kohtanaan. Talousarviossa esitetään kuntakonsernille asetetut tavoitteet ja kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet.

Kuntakonsernin muodostavat kunta ja sen tytäryhtiöt. Kuntakonsernin toimintaa ja taloutta johdetaan kokonaisuutena kunnan strategisten tavoitteiden ja konsernin kokonaisedun mukaisesti. Kuntalain mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa tulee ottaa huomioon kuntakonsernin taloudelliset vastuut ja velvoitteet sekä asettaa tavoitteet kuntakonsernin toiminnalle ja taloudelle. Konserniohjauksella pyritään varmistamaan toiminnan tuloksellisuus, talouden kestävyys sekä riittävä riskienhallinta ja seuranta.

Tytäryhteisöllä tarkoitetaan yhteisöä, jossa kunnalla on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta. Määräysvalta voi perustua yli puoleen yhteisön äänimäärästä, oikeuteen nimittää tai erottaa enemmistö yhteisön hallituksen jäsenistä tai muuhun tosiasialliseen määräysvaltaan.

Omistusyhteysyhteisöllä tarkoitetaan kuntakonserniin kuulumatonta yhteisöä, jossa kunnalla tai kuntakonsernilla on sellainen omistusosuus, joka muodostaa pysyvän yhteyden yhteisöön ja on tarkoitettu edistämään kunnan tai konsernin toimintaa. Yhteisöä pidetään omistusyhteysyhteisönä, jos kunnalla on merkittävä omistusosuus eli vähintään 20 prosenttia ja enintään 50 prosenttia osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Omistusyhteysyhteisö voi olla kysymyksessä myös silloin, kun omistusosuus on alle viidesosan, jos pysyvä yhteys syntyy esimerkiksi hallituksen jäsenyyden kautta.

Osakkuusyhteisö on omistusyhteysyhteisö, jossa kunnalla tai kuntakonsernilla on huomattava vaikutusvalta yhteisön toiminnan ja talouden johtamisessa, mutta ei määräysvaltaa. Huomattavan vaikutusvallan oletetaan lähtökohtaisesti syntyvän, kun yhteisön äänimäärästä omistetaan vähintään 20 prosenttia ja enintään 50 prosenttia.

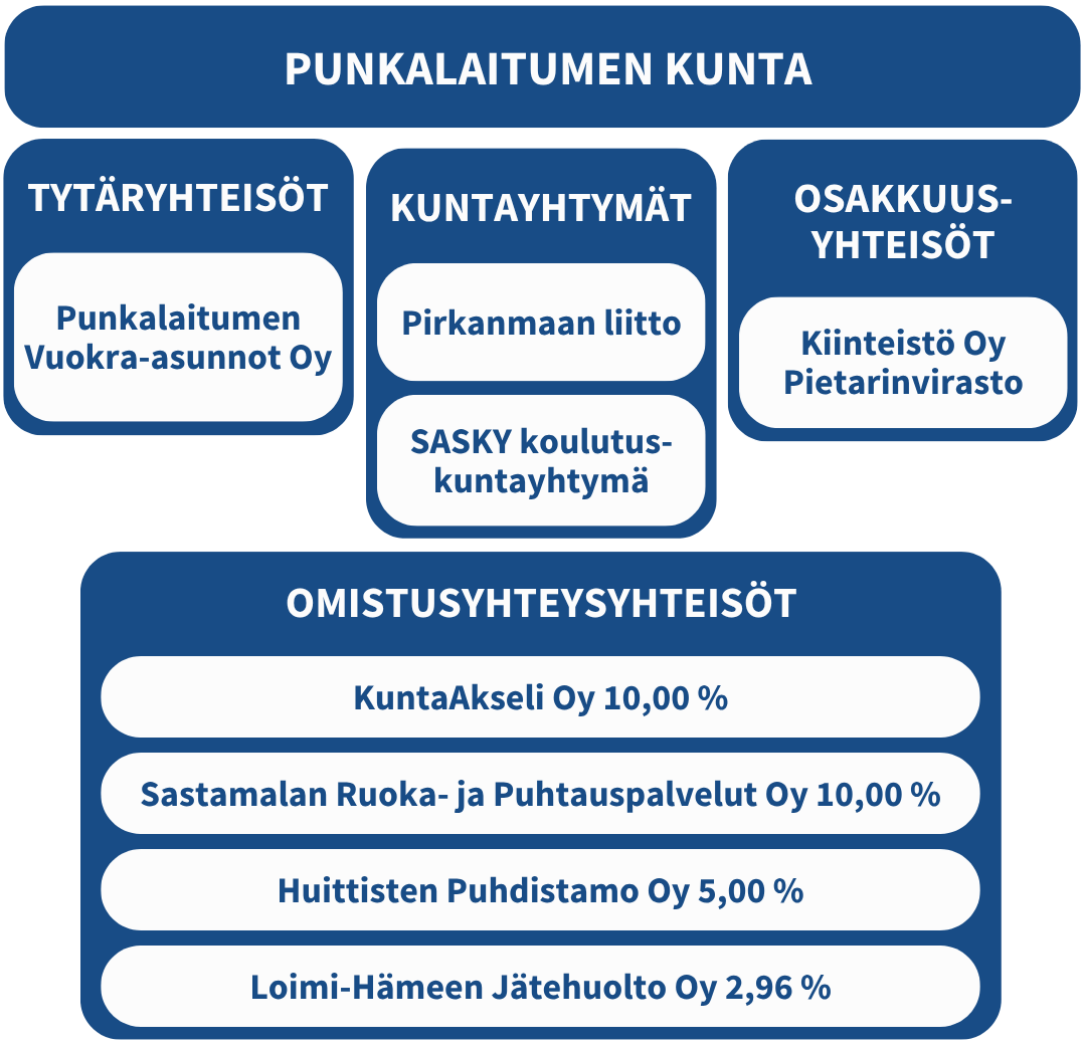

Konsernitavoitteet

Tytäryhteisö	Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy (100 %)	
Yleistavoitteet	**Arviointitapa/mittarit/ osallistaminen**	**Tavoitetaso**
Karsia yhtiön ylimääräiset kulut, selvittää kiinteistötarpeet sekä selvittää ja toteuttaa energiansäästömahdollisuudet mm. tyhjien asuntojen osalta.	Käyttö- ja huoltokustannukset	Saada säästöjä verrattuna aikaisempaan vuoteen.

5. Kuntastrategia ja tavoitteet

Kuntalain 37 §:n mukaisesti kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta. Kuntastrategia tulee tarkistaa vähintään kerran valtuuston toimikaudessa.

Punkalaitumen kunnanvaltuusto hyväksyi 8.6.2022 kuntastrategian vuosille 2022–2030. Uuden valtuustokauden käynnistyttyä kunnanhallitus tarkasteli voimassa olevaa strategiaa syksyllä 2025 järjestetyssä tilaisuudessa ja arvioi sen keskeisten linjausten olevan edelleen ajantasaisia. Strategian sisältöä ja tulevaisuuden painopisteitä on käsitelty myös kunnanvaltuuston yhteisessä strategiaseminaarissa keväällä 2026. Käytyjen keskustelujen pohjalta strategian keskeisten tavoitteiden ja painopisteiden on arvioitu edelleen tukevan kunnan kehittämistä ja vastaavan toimintaympäristön haasteisiin. Vuoden 2027 aikana strategiaan on tarkoitus tehdä pienimuotoisia päivityksiä huomioimalla muun muassa kunnan eroaminen HINKU-verkostosta valtuuston päätöksellä 5.10.2026 § 22.

Kuntastrategia ohjaa kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua sekä vuosittaisten tavoitteiden asettamista. Vuoden 2027 talousarvion toiminnalliset tavoitteet on kytketty kuntastrategian painopisteisiin, ja niiden toteutumista seurataan osana kunnan toiminnan ja talouden arviointia.

Strategian nimi on *Punkalaitumen Polku* ja Punkalaidun profiloituu tunnettuna ja haluttuna kuntana, jossa on hyvä asua ja yrittää. Arvolupaukset ja painopisteet liittyvät kolmeen teemaan - Yritysmyönteisyyteen, Ympäristöön ja Yhteisöllisyyteen.

Yritysmyönteisyys pitää sisällään kestävästä kuntataloudesta huolehtimisen, työvoiman saatavuuden alueen vetovoimaisuutta parantamalla, joustavien kuntapalveluiden tarjoamisen sekä avoimen kommunikoinnin takaamisen yrittäjien ja kunnan välillä. Kunta kysyy, kuuntelee ja keskustelee.

Ympäristöön liittyy kestävän kehityksen huomioiminen kunnan toiminnassa, rakennetun ympäristön ja tiestön kunnossapito, osallisuuteen panostaminen ja huono-osaisuuden ennaltaehkäisy sekä monipuolisen luonnon ja maisemien arvostus sekä hyöty- ja virkistyskäyttö.
Yhteisöllisyyttä on luottamuksen vahvistaminen osallisuutta lisäämällä, elinvoiman kehittäminen, kiusaamisen ja syrjimisen ehkäisy sekä yksityisyyden ja yhteistyön arvostaminen.

Talousarvio- ja suunnitelma perustuvat valtuuston hyväksymään strategiaan ja toteutumista seurataan normaalin vuosiraportoinnin yhteydessä ja mitataan arviointikertomuksessa ja valtuustokauden työskentelyn arvioinnin yhteydessä.

6. Käyttötalousosa

Kunnanvaltuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot sitovasti nettotasolla vastuualuetasolla. Seuraavassa taulukossa on esitetty yhteenveto sitovasta toimintakatteesta:

TOIMINTAKATE	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Vaalit	-13 837	0	-6 100	0	-18 400
Tarkastustoiminta	-9 633	-9 200	-10 100	-10 900	-11 400
Hallinto	-526 613	-559 800	-518 500	-509 600	-509 500
Elinvoima	-593 867	-658 900	-686 100	-668 900	-668 900
Elämänlaatu	-793 842	-813 200	-828 300	-750 700	-746 200
KUNNANHALLITUS	**-1 937 792**	**-2 041 100**	**-2 049 100**	**-1 940 100**	**-1 954 400**
Varhaiskasvatus	-1 011 915	-1 048 300	-1 170 400	-1 065 600	-1 064 500
Perusopetus	-3 796 688	-3 987 300	-3 865 400	-3 832 800	-3 816 700
Lukio-opetus	-823 993	-825 900	-866 800	-875 500	-875 200
KASVATUS- JA OPETUSLAUTAKUNTA	**-5 632 596**	**-5 861 500**	**-5 902 600**	**-5 773 900**	**-5 756 400**
Tekninen hallinto	-22 357	-86 000	-97 800	-88 700	-88 700
Yhdyskuntatekniikka	274 817	408 400	225 300	248 100	240 800
Vesihuolto	-66 234	-183 400	-124 100	-107 400	-107 300
TEKNINEN LAUTAKUNTA	**186 226**	**139 000**	**3 400**	**52 000**	**44 800**
KUNTA YHTEENSÄ	**-7 384 162**	**-7 763 600**	**-7 948 300**	**-7 662 000**	**-7 666 000**

Ulkoiset toimintatuotot	1 978 615	1 818 800	1 757 500	1 611 900	1 616 300
Sisäiset toimintatuotot	4 161 219	4 079 700	4 079 100	3 874 900	3 857 600
Toimintatuotot	**6 139 834**	**5 898 500**	**5 836 600**	**5 486 800**	**5 473 900**
Ulkoiset toimintakulut	-9 362 777	-9 582 400	-9 705 800	-9 273 900	-9 282 300
Sisäiset toimintakulut	-4 161 219	-4 079 700	-4 079 100	-3 874 900	-3 857 600
Toimintakulut	**-13 523 996**	**-13 662 100**	**-13 784 900**	**-13 148 800**	**-13 139 900**
Toimintakate	**-7 384 162**	**-7 763 600**	**-7 948 300**	**-7 662 000**	**-7 666 000**

Seuraavilla sivuilla esitetään talousarvion käyttötalousosa vastuualueittain talousarvioasetelman mukaisessa järjestyksessä. Esityksessä on vastuualueen vastuuhenkilö, tehtäväalueet ja palvelusuunnitelma. Lisäksi on kuvattu toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset sekä vastuualueen tavoitteet talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Myös riskit on arvioitu vastuualueittain.

Määrärahataulukossa on esitetty erikseen sisäiset ja ulkoiset tulot, menot ja toimintakate. Jos vastuu- tai tehtäväalueella on toimintaa kuvaavia tunnuslukuja, ne on esitetty lukujen jälkeen.

Ulkoiset erät

TOIMINTAKATE	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Vaalit	-13 837	0	-6 100	0	-18 400
Tarkastustoiminta	-9 633	-9 200	-10 100	-10 900	-11 400
Hallinto	-1 309 266	-1 273 700	-1 312 700	-1 269 700	-1 269 700
Elinvoiman	-582 578	-661 600	-685 500	-670 300	-670 300
Elämänlaatu	-342 713	-363 200	-366 000	-308 800	-308 800
KUNNANHALLITUS	**-2 258 027**	**-2 307 700**	**-2 380 400**	**-2 259 700**	**-2 278 600**
Varhaiskasvatus	-722 337	-776 500	-855 600	-758 400	-758 400
Perusopetus	-2 639 986	-2 872 100	-2 800 000	-2 798 700	-2 784 200
Lukio-opetus	-567 220	-578 100	-596 900	-611 600	-611 600
SIVISTYSTOIMI	**-3 929 542**	**-4 226 700**	**-4 252 500**	**-4 168 700**	**-4 154 200**
Tekninen hallinto	-166 784	-236 700	-256 100	-174 100	-174 100
Yhdyskuntatekniikka	-1 014 547	-891 800	-1 021 600	-1 021 800	-1 021 400
Vesihuolto	-15 263	-100 700	-37 700	-37 700	-37 700
TEKNINEN LAUTAKUNTA	**-1 196 593**	**-1 229 200**	**-1 315 400**	**-1 233 600**	**-1 233 200**
KUNTA YHTEENSÄ	**-7 384 162**	**-7 763 600**	**-7 948 300**	**-7 662 000**	**-7 666 000**

6.1. Hallinto

Vastuualue	Vaalit
Vastuuhenkilö	Hallintojohtaja
Tehtäväalueet	Vaalit
Palvelusuunnitelma	
Vastuualue sisältää vaalilain mukaiset kunta-, alue-, eduskunta-, presidentin- ja europarlamenttivaalit.	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
Vuonna 2027 järjestetään eduskuntavaalit. Vuonna 2028 ei järjestetä säännönmukaisia vaaleja. Vuonna 2029 järjestetään alue- ja kuntavaalit sekä europarlamenttivaalit.	

Vaalit	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Muutos-%	TS 2028	TS 2029
Ulkoiset tulot	1 949	0	4 000	100,0	0	4 000
Ulkoiset menot	-15 786	0	-10 100	100,0	0	-22 400
Toimintakate	**-13 837**	**0**	**-6 100**	**100,0**	**0**	**-18 400**
Sisäiset tulot				0,0	0	
Sisäiset menot				0,0	0	
Toimintakate	**0**	**0**	**0**	**0,0**	**0**	**0**
Tulot yhteensä	1 949	0	4 000	100,0	0	4 000
Menot yhteensä	-15 786	0	-10 100	100,0	0	-22 400
Toimintakate	**-13 837**	**0**	**-6 100**	**100,0**	**0**	**-18 400**

Vastuualue	Tarkastustoiminta
Vastuuhenkilö	Hallintojohtaja
Tehtäväalueet	Tilintarkastus
Palvelusuunnitelma	
Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikaudekseen talouden ja hallinnon tarkastusta varten. Lautakunta arvioi valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista, valvoo lakisääteisen tilintarkastuksen toteutumista sekä valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
Tarkastuslautakunta toimii yhteistyössä ammattitilintarkastajan kanssa. Ulkoisesta tilintarkastuksesta on tehty sopimus BDO Audiator Oy:n kanssa. Sopimus on tehty vuosille 2022–2025 ja on päätetty käyttää kahden lisävuoden optio vuosille 26–27. Tilintarkastustoiminta on kilpailutettava vuoden 2027 aikana.	

Tarkastustoiminta	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Muutos-%	TS 2028	TS 2029
Ulkoiset tulot				0,0	0	
Ulkoiset menot	-9 633	-9 200	-10 100	9,8	-10 900	-11 400
Toimintakate	**-9 633**	**-9 200**	**-10 100**	**9,8**	**-10 900**	**-11 400**
Sisäiset tulot				0,0	0	
Sisäiset menot				0,0	0	
Toimintakate	**0**	**0**	**0**	**0,0**	**0**	**0**
Tulot yhteensä	0	0	0	0,0	0	0
Menot yhteensä	-9 633	-9 200	-10 100	9,8	-10 900	-11 400
Toimintakate	**-9 633**	**-9 200**	**-10 100**	**9,8**	**-10 900**	**-11 400**

Vastuualue	**Hallinto**
Vastuuhenkilö	Hallintojohtaja, Toimistopäällikkö
Tehtäväalueet	Yleishallinto, Toimistopalvelut, Henkilöstöhallinto, ICT-palvelut

Palvelusuunnitelma

Vastuualueella valmistellaan asiat kunnanvaltuuston ja -hallituksen päätettäväksi sekä hoidetaan päätösten täytäntöönpano. Hallinnossa hoidetaan keskitetysti kunnan hallinto-, talous-, henkilöstö- ja ICT-palvelut sekä konserniohjaus. Tietoliikenneyhteydet ostetaan Lounea Oy:ltä ja perustietotekniikkapalvelut ovat kilpailutusvaiheessa.

Talous- ja henkilöstöhallinnon sovellukset sekä palkanlaskentapalvelut ostetaan Monetra Pirkanmaalta. KuntaAkseli Oy:n toiminta jäsentyy vuoden 2027 aikana niin että talous- ja henkilöstöhallinon palvelut tuotetaan yhtiömuotoisesti vuoden 2028 alusta alkaen.

Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset

Toimintaa ohjaa kunnan strategia *”Punkalaitumen Polku”.* Hallinto tuottaa päätöksenteon tueksi luotettavaa ja ajantasaista tietoa, jotta kuntalaisille voidaan tuottaa toimivat ja sujuvat palvelut.

Henkilöstösuunnittelussa varaudutaan ennakoivasti toimintaympäristön muutoksiin, henkilöstön eläköitymiseen ja palvelutarpeiden kehittymiseen. Osaamisen ylläpitämistä ja kehittämistä tuetaan tarkoituksenmukaisella koulutuksella sekä kannustamalla henkilöstöä toimintatapojen jatkuvaan kehittämiseen.

Työhyvinvointia, työkykyä ja työssä jaksamista edistetään yhteistyössä henkilöstön, esihenkilöiden ja työterveyshuollon kanssa. Erityistä huomiota kiinnitetään ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, esihenkilö- ja työntekijätaitoihin, työyhteisöjen toimivuuteen sekä sairauspoissaolojen hallintaan.

Henkilöstömenojen kehityksessä huomioidaan kunta-alan virka- ja työehtosopimusten mukaiset palkantarkistukset. Vuodelle 2027 laaditaan erillinen henkilöstösuunnitelma, jonka hyväksyy hallintosäännön mukaisesti henkilöstöjaosto.

Perustietotekniikkapalvelut on aiemmin hankittu Tiera Oy:ltä ja palvelut on irtisanottu päättymään 31.12.2026. Palveluiden hankinta on talousarviota laadittaessa kilpailutuksessa. Vuoden 2027 kustannusten arviointiin liittyy tässä vaiheessa epävarmuutta, sillä kilpailutukseen osallistuvat tarjoajat, tarjousten sisältö ja lopullinen kustannustaso eivät ole vielä tiedossa.

Kunnan viestinnässä ja kuntamarkkinoinnissa panostetaan avoimeen, ajantasaiseen ja saavutettavaan tiedottamiseen sekä kunnan myönteisen tunnettuuden ja vetovoimaisuuden vahvistamiseen. Viestinnän tavoitteena on edistää kuntalaisten tiedonsaantia, osallisuutta ja vuorovaikutusta sekä tehdä kunnan palveluja ja toimintaa tunnetuksi.

Kuntamarkkinoinnissa tuodaan esille Punkalaitumen vahvuuksia viihtyisänä asuin- ja elinympäristönä sekä yrittämisen ja vapaa-ajan mahdollisuuksia tarjoavana kuntana. Markkinointia toteutetaan suunnitelmallisesti ja kustannustehokkaasti hyödyntäen erityisesti digitaalisia viestintäkanavia sekä yhteistyötä paikallisten yritysten, yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa.

Strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet	**Tavoitetaso ja mittari**
Strateginen painopiste: ympäristö	
Yhden hallinnollisen prosessin sujuvoittaminen digitalisaation avulla Sähköiset allekirjoitukset	Valitaan yksi soveltuva prosessi, uudistetaan sen toimintatapaa digitaalisten ratkaisujen avulla ja arvioidaan saavutettu hyöty. Mittari: Uusi toimintatapa käytössä kyllä/ei, hyötyjen arviointi laadittu kyllä/ei. Tehostetaan sähköisen allekirjoituspalvelun käyttöä. Paperin ja postimaksujen määrä vähenee. Mittari: 100 % tehtäväalueista osaa hyödyntää sähköistä allekirjoitusta.
Strateginen painopiste: yhteisöllisyys	
Henkilösidonnaisuuden vähentäminen hallinnon vastuualueella Työsuojelutoiminnan kehittäminen	Selvitetään keinoja vähentää henkilösidonnaisuutta tehtäväkokonaisuuksissa, löydettyjen keinojen testaus. Mittari: Kyllä/ei. Laaditaan yhteisellä työpaikalla toimivien huolehtimisvelvoitteeseen liittyvä käytännön toimintaohje ja lomakkeisto. Mittari: toimintaohje laadittu kyllä/ei, lomakkeisto käytössä kyllä/ei.
Strateginen painopiste: yritysmyönteisyys	
Uuden perustietotekniikkapalvelun onnistunut käyttöönotto Tekoälyn hallittu ja hyödyllinen käyttöönotto	Toteutetaan palveluntarjoajan vaihdos ja vakiinnutetaan uusi palvelu osaksi kunnan toimintaa. Palvelu käytössä kyllä/ei. Valmistellaan tekoälyn käytön ohjeistus ja kokeillaan tekoälyn hyödyntämistä valituissa työtehtävissä. Mittari: Yhteisten ohjeiden valmistuminen sekä kokeiltujen ja arvioitujen käyttötapojen määrä.
Hyvinvointia tukevat tavoitteet (hyvinvointiohjelma)	
Laadukas ennakkovaikutusten arviointi Henkilöstön hyvinvoinnin edistäminen	Vahvistetaan ennakkovaikutusten EVA/hyvinvointivaikutusten huomioimista kunnan päätöksenteossa. Pyydettyjen lausuntojen määrä vaikuttajatoimielimiltä. Otetaan käyttöön Kestävä ura -sovellus osana työterveyshuollon yhteistyötä.

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	**Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys**	**Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi**
Tukipalvelut eivät ole oikeanlaiset tai ne eivät toimi sopimuksen mukaisesti.	Tietojärjestelmät ja tukipalvelut eivät toimi.	Palveluntarjoajien kanssa käydään säännöllistä vuoropuhelua. Varmistetaan tukipalveluiden toimivuus ja jatkuvuus perustietotekniikkapalveluiden uudistuksen ja KuntaAkseli Oy:n toiminnan avulla.
Hankintalain tuomat muutokset	Kustannusten hallitsematon nousu.	Kuntien välinen yhteistyö ja yhteiskilpailutukset.
Henkilöstön riittävä ammatillinen osaaminen laajennetuilla toimenkuvilla.	Osaamistarpeet työelämässä kasvavat, muutosvauhti on kiihtyvä, jatkuva oppiminen osana organisaation toimintaa tuo haasteita.	Työssä keskitytään olennaisiin tehtäviin. Keskitytään sijaisuuksissa vain kriittisiin tehtäviin.

Hallinto	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Muutos-%	TS 2028	TS 2029
Ulkoiset tulot	20 916	35 500	35 000	-1,4	35 000	35 000
Ulkoiset menot	-1 330 183	-1 309 200	-1 347 700	2,9	-1 304 700	-1 304 700
Toimintakate	**-1 309 266**	**-1 273 700**	**-1 312 700**	**3,1**	**-1 269 700**	**-1 269 700**
Sisäiset tulot	1 127 386	1 081 800	1 159 000	7,1	1 106 100	1 105 600
Sisäiset menot	-344 733	-367 900	-364 800	-0,8	-346 000	-345 400
Toimintakate	**782 653**	**713 900**	**794 200**	**11,2**	**760 100**	**760 200**
Tulot yhteensä	1 148 302	1 117 300	1 194 000	6,9	1 141 100	1 140 600
Menot yhteensä	-1 674 915	-1 677 100	-1 712 500	2,1	-1 650 700	-1 650 100
Toimintakate	**-526 613**	**-559 800**	**-518 500**	**-7,4**	**-509 600**	**-509 500**

6.2. Elinvoima

Vastuualue	Elinvoima
Vastuuhenkilö	Kunnanjohtaja, Hallintojohtaja, Elinvoimapäällikkö
Tehtäväalueet	Yrityspalvelut, Markkinointi ja viestintä, Elinvoiman edistäminen, Työllistäminen ja Kotouttaminen

Palvelusuunnitelma

Vastuualue sisältää elinkeinotoiminnan kehittämisen, maaseututoimen, kuntamarkkinoinnin, viestinnän sekä työllisyyden ja kotouttamisen. Maaseututoimen palvelut ostetaan Huittisten kaupungilta. Yrittäjyysasiantuntijapalvelut ostetaan Ensimetriltä. Työllisyyden viranomaispalvelut tuottaa Läntisen Pirkanmaan työllisyysalue.

Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset

Punkalaitumen kunta edistää alueensa elinvoimaa kuntalain mukaisesti vahvistamalla paikallista yhteisöllisyyttä, yritystoimintaa, työpaikkojen syntymistä ja asumisen vetovoimaa olemassa olevin keinoin ja resurssein. Elinvoimatyössä painotetaan kunnan vahvuuksia; maaseutumaisuutta, turvallisuutta, luonnonläheisyyttä ja yhteisöllistä toimintakulttuuria.

Tavoitteena on, että Punkalaidun on elinvoimainen, houkutteleva ja yhteistyöhakuinen kunta, jossa yrittäminen, asuminen ja arjen palvelut muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden. Vetovoiman lisäksi keskeistä on pitovoima, johon sisältyy sosiaalisen ulottuvuuden vahvistaminen. Tavoitteena on, että asukkaat viihtyvät, kokevat osallisuutta ja voivat olla mukana rakentamassa yhteistä hyvää.

Kunta tarjoaa asiakas- ja tarvelähtöistä palveluneuvontaa Asiointipisteellä kirjastolla, huomioiden myös kotouttamisen tarpeet. Punkalaitumen kunta kuuluu Läntisen Pirkanmaan työllisyysalueeseen ja työllisyyspalveluiden järjestämisessä tehdään yhteistyötä Sastamalan kaupungin kanssa yhteistyösopimuksen mukaisesti.

Yhteistyötä eri toimijoiden kuten yhdistysten, yritysten, hyvinvointialueen sekä työllisyyspalveluiden kanssa kehitetään edelleen vuonna 2027 palveluiden vaikuttavuuden ja saavutettavuuden vahvistamiseksi. Lisäksi kunta tukee nuorten työllistymistä tarjoamalla kesätyömahdollisuuksia ja kesätyötukia työnantajille.

Tunnusluvut	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Käytettyjen kesätyöllistämistukien määrä	21	25	25	25	25

Strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet	Tavoitetaso ja mittari
Strateginen painopiste: ympäristö	
Vahvistetaan ympäristön ja maaseutumaisuuden vetovoimaa osana elinvoimatyötä	Toteutetaan kuntamarkkinointia tukeva kampanja. Mittari: toteutunut/ei toteutunut
Kunta vahvistaa aktiivista läsnäoloaan ja vuorovaikutustaan paikallisyhteisössä	Kunta osallistuu aktiivisesti paikkakunnalla järjestettäviin tilaisuuksiin. Mittari: tilaisuuksiin osallistumismäärä

Strateginen painopiste: yhteisöllisyys	
Vahvistetaan nuorten osallisuutta ja työelämävalmiuksia	Päivitetään kesätyöllistämistukien myöntöperiaatteita niin, että yhä useampi nuori työllistyy. Mittari: käytettyjen kesätyöllistämistukien määrä. Järjestetään tilaisuuksia nuorille työttömille yhteistyössä työllisyyspalveluiden/muiden toimijoiden kanssa. Mittari: järjestettyjen tilaisuuksien määrä, osallistujamäärä. Kunta työllistää 10 nuorta kesätyöntekijää. Mittari: Nuorten työllistyneiden määrä.
Hanketoiminnan vahvistaminen	Nuorten työpajatoiminnan ja elinvoimahankkeen käynnistäminen. Mittari: toteutunut / ei toteutunut
Strateginen painopiste: yritysmyönteisyys	
Elinvoimalupauksen jalkauttaminen	Elinvoimapassin käyttöön ottaminen, pelillistämismahdollisuuden selvittäminen. Mittari: toteutunut/ei toteutunut
Vahvistetaan kunnan ja yrittäjien välistä vuoropuhelua ja yhteistyötä	Elinvoimatilaisuuksien järjestäminen yrittäjille 2 krt vuodessa. Mittari: osallistujamäärä.
Nuorten yrittäjyyteen kannustaminen	Järjestetään nuorille suunnattu Minä Yrittäjänä -tilaisuus. Mittari: osallistujamäärä
Hyvinvointia tukevat tavoitteet	
Vahvistetaan kuntalaisten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia	Kehitetään kunnassa käyttöön otettua osallistuvan budjetoinnin toimintamallia kuntalaisten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamiseksi. Mittari: Osallistujamäärä.

Elinvoima	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Muutos-%	TS 2028	TS 2029
Ulkoiset tulot	32 861	1 200	41 200	3333,3	1 200	1 200
Ulkoiset menot	-615 439	-662 800	-726 700	9,6	-671 500	-671 500
Toimintakate	**-582 578**	**-661 600**	**-685 500**	**3,6**	**-670 300**	**-670 300**
Sisäiset tulot	16 859	17 100	17 800	4,1	17 800	17 800
Sisäiset menot	-28 148	-14 400	-18 400	27,8	-16 400	-16 400
Toimintakate	**-11 289**	**2 700**	**-600**	**-122,2**	**1 400**	**1 400**
Tulot yhteensä	49 720	18 300	59 000	222,4	19 000	19 000
Menot yhteensä	-643 587	-677 200	-745 100	10,0	-687 900	-687 900
Toimintakate	**-593 867**	**-658 900**	**-686 100**	**4,1**	**-668 900**	**-668 900**

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	**Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys**	**Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi**
Vähäinen yhteistyö ja riittämätön viestintä niin kunnan sisällä kuin kunnan ja eri toimijoiden välillä.	Riittämätön yhteistyö ja heikko tiedonvaihto voi johtaa kehittämishankkeiden hajanaisuuteen, päällekkäisiin toimiin ja resurssien tehottomaan käyttöön.	Vahvistetaan avointa vuorovaikutusta kunnan sisällä sekä kunnan ja eri toimijoiden välillä. Kunta vierailee, kysyy, kuuntelee ja keskustelee. Yhteistyön arvostaminen.
Kuntalaiset eivät löydä palveluiden piiriin	Palveluiden heikko saavutettavuus ja tiedotus hidastaa ja vaikeuttaa kuntalaisten ohjautumista oikeiden palveluiden piiriin sekä heikentää hyvinvointia.	Tiedottamisen vahvistaminen sekä kirjaston asiointipisteen ja muiden ajankohtaisten palveluiden aktiivinen markkinointi.
Laskeva Väestökehitys	Kunnan elinvoimaisuus heikkenee, verotulot vähenevät.	Kunta toimii aktiivisesti kaikilla osa-alueilla vahvistaen elinvoimaa ja markkinoi kuntaa erityisesti lapsiperheille.
Hallitsemattomat työttömyysturvan kustannukset	Vaikutus merkittävä kuntatalouteen, kunnan vaikutusmahdollisuudet kustannuskertymään rajalliset, kustannusten ennakoitavuus erittäin haastavaa, monimutkainen ja muuttava lainsäädäntö haastaa arjen toteutusta	Aktiivinen yhteistyö työllisyysalueen kanssa, nuorten työllisyystilanteeseen ja arjenhallintaan keskitetään riittävästi resurssia, kunta mahdollistaa osaltaan elinkeinoelämän kehitystä ja ylläpitää elinvoimaisuutta

6.3. Elämänlaatu

Vastuualue	Elämänlaatu
Vastuuhenkilö	Hallintojohtaja ja Hyvinvointipäällikkö
Tehtäväalueet	Hyvinvointi, Kirjasto- ja kulttuuripalvelut, Liikunta- ja nuorisopalvelut

Palvelusuunnitelma

Aktivoivat ja tarvelähtöiset kulttuuri- ja vapaa-ajantoiminnot luovat hyvinvointia ja parantavat elämänlaatua. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön. Kulttuurihyvinvoinnilla edistetään kulttuurin ja taiteen kautta terveyttä ja hyvinvointia. Elämänlaatua ja terveyttä edistävillä palveluilla voidaan lisätä toimintakykyä ja vähentää muiden palvelujen tarvetta elinkaarella. Elämänlaatupalveluilla toteutetaan toimenpiteitä kuntalaisten terveyden ja liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi, pyritään ehkäisemään päihteiden käyttöä ja vahvistamaan elämänhallintataitoja.

Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset

Kirjastopalveluiden tehtävänä on ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon. Kirjasto tarjoaa myös tiloja työskentelyyn ja kansalaistoimintaan. Lisäksi kirjaston tehtävä on edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Kirjasto- ja tietopalveluilla edistetään väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia tietoon, lukukokemuksiin sekä muihin sivistystä, kansalaistoimintaa ja elinikäistä oppimista tukeviin kokemuksiin. Palvelut ovat maksuttomia ja tarkoitettu kaikille kuntalaisille.

Kunnallisen kulttuuritoimen tehtävänä on aktivoida kuntalaisia kulttuurin keinoin sekä nostaa esille punkalaitumelaista kulttuuriperintöä, toiminnallista aktiivisuutta ja monipuolista kulttuurista osaamista. Jokaisella on oikeus kulttuuripalveluihin iästä, kulttuuritaustasta ja elämäntilanteesta riippumatta ja palvelut ovat luonteva osa kuntalaisten jokapäiväistä elämää.

Vapaana sivistystyön tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä ja hyvinvointia. Sataopiston kanssa on yhteistyösopimus. Lisäksi järjestetään taiteen perusopetusta Loimaan ja Huittisten musiikkiopistoissa.

Liikuntapalvelut kuuluvat kunnan tehtäviin. Kunnan tulee järjestää eri kohderyhmät huomioon ottaen liikuntapalveluita sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa sekä tukea kansalaistoimintaa.

Nuorisopalvelujen tehtävänä on edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia, tukea nuorten kasvua ja elinoloja, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista, tuottaa tieto- ja neuvontapalveluita, tukea nuorten harrastamista.

Tunnusluvut	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Kirjaston fyysiset käynnit / asukas	10	10	10	10	10
Kulttuuritapahtumien määrä	40	36	37	38	38
Opistojen toteutuneiden kurssien ja kursseille osallistuneiden määrä	56/416	70/360	70/360	70/360	70/360
Musiikkiopistoissa opiskelevien määrä	15	15	14	13	13

Tunnusluvut	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Liikuntahalli: harrastekäyttö-vuoroja/viikko	37	37	37	37	37
TEAviisari pisteet	46	73	73	73	73

Tunnusluvut	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Nuorisotila: nuoria/aukioloilta	18	25	25	25	25
Viikoittaiseen harrastoimintaan osallistuu peruskouluikäisistä lapsista/nuorista (HSM)	80 %	87 %	88 %	89 %	89 %
Nuorisovaltuusto: kokouksien määrä/vuosi lausuntopyyntöjen määrä/vuosi	 10 4	 10 6	 10 6	 10 6	 10 6

Strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet	Tavoitetaso ja mittari
Strateginen painopiste: ympäristö	
Aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön edistäminen Luontohyvinvoinnin huomioiminen	Kulttuuriperinnön edistäminen. Hanketoiminnan käynnistäminen. Mittari: Kyllä/ei. Osallistutaan Pirkanmaan yhteiseen luontohyvinvointikampanja. Mittari kyllä/ei, asukaspalaute ja osallistujamäärä.
Strateginen painopiste: yhteisöllisyys	
Taiteen perusopetus mahdollisuuksien kartoittaminen/ laajentaminen	Selvitetään mahdollisuuksia laajentaa taiteen perusopetusta muihin taidealoihin, musiikkiopistopaikkojen vähentymisen myötä. Mittari: Kyllä/ei.
Strateginen painopiste: yritysmyönteisyys	
Paikallisten yrittäjien hyödyntäminen	Hyvinvointipalveluita hankitaan paikallisilta yrittäjiltä. Mittari: ostopalveluiden paikallisuusprosentti.
Hyvinvointia tukevat tavoitteet (hyvinvointiohjelma)	
Liikkumisen ja arkiaktiivisuuden edistäminen Yksilöllisten valintojen mahdollistaminen Mielen hyvinvoinnin edistäminen Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen	Aktivoidaan lapsia ja nuoria ja heidän vanhempiaan niin, että jokaisella lapsella ja nuorella olisi vähintään yksi harrastus. Mittari: Nuorisokyselyn 2027/2028 tulokset. Hyvinvointilähetteen tunnettavuuden edistäminen. Mittari: lähetteiden määrä. Laajennetaan hyvän mielen hetkiä kirjastossa, lisätään kuntalaisten tietoisuutta mielen hyvinvoinnista ja niihin liittyvistä asioista. Mittari: osallistujien määrä, kerätty palaute. Koulunuorisotyö aktivoimassa koulupäiviin liittyviä tapahtumia yhdessä oppilaskuntien kanssa. Kyllä / Ei. Tapahtumien määrä. Kirjaston Lukuperhonen-hanke. Mittari: toteutunut Kyllä / Ei. Osallistuneiden lasten ja aikuisten määrä. Omin jaloin -mallin käyttöönotto etsivässä/koulunuorisotyössä nuorisotyössä. Mittari: kyllä / Ei, tehtyjen ohjausten määrä ja niistä saatu palaute.

	Yhteisövaikuttavuuden voimalla: perheiden elintapaohjauksen polku Pirkanmaalla-hanke. Mittari: Kyllä/Ei ja nuoriso- ja kouluterveyskyselyn tulokset.
Terveellisen arjen ruokailun edistäminen kouluissa, varhaiskasvatuksessa ja kodeissa	Elintarvikelain muutoksesta tiedottaminen ja lakimuutosten edistäminen kuntapalvelujen osalta. Mittari: uudet suositukset käytössä, kouluterveyskysely, nuorisokysely.

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	**Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys**	**Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi**
Yhdyspintatyöskentely hyvinvointialueen ja kunnan välillä	Turvataan kuntalaisten ajanmukaiset ja laadukkaat palvelut	Tietojen ajantasaisuus, systemaattiset toimintamallit Näkyvät palvelut Hyvinvointilähete
Kuntalaisten hyvinvointi heikkenee	Aktiivisten ja toimintakykyisten kuntalaisten määrä vähenee, työttömyys kasvaa, kunnan maksuosuudet nousevat mahdollisesti hankerahoitusten heikentyessä	Tiedolla tekeminen ja ilmiölähtöinen työskentely, rahoitusten aktiivinen hakeminen ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Elämänlaatu	**TP 2025**	**TA 2026**	**TA 2027**	**Muutos-%**	**TS 2028**	**TS 2029**
Ulkoiset tulot	74 778	109 900	95 900	-12,7	16 000	16 000
Ulkoiset menot	-417 491	-473 100	-461 900	-2,4	-324 800	-324 800
Toimintakate	**-342 713**	**-363 200**	**-366 000**	**0,8**	**-308 800**	**-308 800**
Sisäiset tulot				0,0	0	
Sisäiset menot	-451 129	-450 000	-462 300	2,7	-441 900	-437 400
Toimintakate	**-451 129**	**-450 000**	**-462 300**	**2,7**	**-441 900**	**-437 400**
Tulot yhteensä	74 778	109 900	95 900	-12,7	16 000	16 000
Menot yhteensä	-868 620	-923 100	-924 200	0,1	-766 700	-762 200
Toimintakate	**-793 842**	**-813 200**	**-828 300**	**1,9**	**-750 700**	**-746 200**

KUNNANHALLITUS	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Muutos-%	TS 2028	TS 2029
Ulkoiset tulot	128 556	146 600	172 100	17,4	52 200	52 200
Ulkoiset menot	-2 363 113	-2 445 100	-2 536 300	3,7	-2 301 000	-2 301 000
Toimintakate	**-2 234 557**	**-2 298 500**	**-2 364 200**	**2,9**	**-2 248 800**	**-2 248 800**
Sisäiset tulot	1 144 245	1 098 900	1 176 800	7,1	1 123 900	1 123 400
Sisäiset menot	-824 009	-832 300	-845 500	1,6	-804 300	-799 200
Toimintakate	**320 236**	**266 600**	**331 300**	**24,3**	**319 600**	**324 200**
Tulot yhteensä	1 272 801	1 245 500	1 348 900	8,3	1 176 100	1 175 600
Menot yhteensä	-3 187 122	-3 277 400	-3 381 800	3,2	-3 105 300	-3 100 200
Toimintakate	**-1 914 321**	**-2 031 900**	**-2 032 900**	**0,0**	**-1 929 200**	**-1 924 600**

HALLINTO	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Muutos-%	TS 2028	TS 2029
Ulkoiset tulot	130 505	146 600	176 100	20,1	52 200	56 200
Ulkoiset menot	-2 388 532	-2 454 300	-2 556 500	4,2	-2 311 900	-2 334 800
Toimintakate	**-2 258 027**	**-2 307 700**	**-2 380 400**	**3,2**	**-2 259 700**	**-2 278 600**
Sisäiset tulot	1 144 245	1 098 900	1 176 800	7,1	1 123 900	1 123 400
Sisäiset menot	-824 009	-832 300	-845 500	1,6	-804 300	-799 200
Toimintakate	**320 236**	**266 600**	**331 300**	**24,3**	**319 600**	**324 200**
Tulot yhteensä	1 274 750	1 245 500	1 352 900	8,6	1 176 100	1 179 600
Menot yhteensä	-3 212 541	-3 286 600	-3 402 000	3,5	-3 116 200	-3 134 000
Toimintakate	**-1 937 791**	**-2 041 100**	**-2 049 100**	**0,4**	**-1 940 100**	**-1 954 400**

6.4. Varhaiskasvatus

Vastuualue	**Varhaiskasvatus**
Vastuuhenkilö	Päiväkodin johtaja
Tehtäväalueet	Varhaiskasvatus

Palvelusuunnitelma

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaan kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Varhaiskasvatusmuotoina ovat päiväkotihoito ja perhepäivähoito sekä esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus. Päiväkodissa tarjotaan vuorohoitoa kunnassa ilmenevän tarpeen mukaan. Varhaiskasvatuslain mukaisesti varhaiskasvatusta tulee olla saatavilla kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin, kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Varhaiskasvatus vastaa myös lasten kotihoidon tuesta sekä muille kunnille myytävistä ja muilta kunnilta ostettavista varhaiskasvatuspalveluista.

Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset

Toiminnan tavoitteena on tuottaa laadukkaita ja turvallisia palveluita lapsille ja perheille sekä tukea lasten kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen vastuualueen painopistealueena toimintavuoden 2027 osalta jatketaan laadukkaan ja turvallisen kokopäiväpedagogiikan toteuttamista varhaiskasvatuksen arjessa. Perhepäivähoitajien eläköitymisen sekä osallistumisasteen kasvun myötä varhaiskasvatuspaikkoja on lisätty päiväkodin neljänteen ryhmään. Yksi päiväkodin ryhmä toimii Pakarin tiloissa.

Punkalaitumen varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt ovat laadukkaita, palvelun toteuttamiseen on saatu pätevää henkilöstöä ja asiakastyytyväisyys on korkeaa. Näistä kaikista tulee huolehtia myös jatkossa. Punkalaidun siirtyi 1.8.2024 tarjoamaan maksutonta varhaiskasvatusta punkalaitumelaisille lapsille ja maksuttomuus jatkuu myös vuonna 2027.

Punkalaitumelle on myönnetty valtion erityisavustusta varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin vuosille 2024–2027. Avustuksen maksaminen on päättynyt vuoteen 2026. Avustuksella ja kunnan omalla rahoituksella on palkattu yksi ylimääräinen varhaiskasvatuksen lastenhoitaja, jonka vuoden 2027 palkkakulut 7/2027 asti jää kunnan maksettavaksi.

Tunnusluvut	**TP 2025**	**TA 2026**	**TA 2027**	**TS 2028**	**TS 2029**
Päiväkoti					
hoitopäiviä	8429	8400	8500	8000	8000
lapsia/hoitohenkilö	6,2	6,5	6,5	6,5	6,5
Perhepäivähoito					
hoitopäiviä	1181	1300	700	700	700
lapsia/hoitohenkilö	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Lasten kotihoidontuki	19	15	11	11	11

Strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet	Tavoitetaso ja mittari
Strateginen painopiste: ympäristö	
Kestävän elämäntavan ja lajittelun edistäminen	Jokaisessa lapsiryhmässä otetaan käyttöön lasten kanssa yhdessä hoidettava jätteiden lajittelupiste. Mittari: toteutunut/ei toteutunut
Strateginen painopiste: yhteisöllisyys	
Vahvistamme yhdessä perusopetuksen kanssa varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen jatkumoa sekä eheää polkua lapsen kasvulle, oppimiselle ja tuelle. Vietämme aikaa joukossa, johon lapset ovat tervetulleita.	Henkilöstön yhteinen koulutus, joka tukee oppimista pienistä isoihin oppijoihin. Mittari: toteutunut/ei toteutunut Kutsumme kylään tai käymme vierailulla 12 kertaa vuoden aikana. Mittari: toteutunut/ei toteutunut
Strateginen painopiste: yritysmyönteisyys	
Leikin ja liikkeen liitto Vuorohoidon pedagogiikka	Yritysvierailujen kokemuksilla rikastutetaan rakennettua leikkiä. Varhaiskasvatuksella yhteensä 5 kokonaisvaltaista leikkikokemusta. Vuorohoito on suunnitelmallista ja perheiden tarpeet kohtaavaa. Vuorohoidon pedagogiikan ja periaatteiden päivitys. Mittari: toteutunut/ei toteutunut
Hyvinvointia tukevat tavoitteet (hyvinvointiohjelma)	
Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot kehittyvät päivittäin	Tiimin yhteinen ymmärrys arjesta luo turvaa ja mahdollisuuksia oppia. Ryhmävasussa on sovittuna arjen hetkien hyödyntäminen mittari: toteutunut/ei toteutunut sekä tunnetaitojen tavoitteellinen kehittäminen mittari: toteutunut/ei toteutunut

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	**Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys**	**Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi**
Pätevän henkilöstön saaminen ja pitäminen paikkakunnalla töissä määräaikaisissa työsuhteissa.	Vaikuttaa varhaiskasvatuslain ja asetuksen toteutumiseen, ryhmien pedagogiseen toimintaan ja henkilöstön kokemaan rasitukseen. Suuri todennäköisyys.	Työhyvinvoinnin ja -viihtyvyyden sekä palkkatason kehittäminen. Ennakointi.

Varhaiskasvatus	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Muutos-%	TS 2028	TS 2029
Ulkoiset tulot	70 450	43 000	11 100	-74,2	11 100	11 100
Ulkoiset menot	-792 787	-819 500	-866 700	5,8	-769 500	-769 500
Toimintakate	**-722 337**	**-776 500**	**-855 600**	**10,2**	**-758 400**	**-758 400**
Sisäiset tulot				0,0		
Sisäiset menot	-289 578	-271 800	-314 800	15,8	-307 200	-306 100
Toimintakate	**-289 578**	**-271 800**	**-314 800**	**15,8**	**-307 200**	**-306 100**
Tulot yhteensä	70 450	43 000	11 100	-74,2	11 100	11 100
Menot yhteensä	-1 082 365	-1 091 300	-1 181 500	8,3	-1 076 700	-1 075 600
Toimintakate	**-1 011 915**	**-1 048 300**	**-1 170 400**	**11,6**	**-1 065 600**	**-1 064 500**

6.5. Perusopetus

Vastuualue	**Perusopetus**
Vastuuhenkilö	Yhteiskoulu-lukion rehtori
Tehtäväalueet	Yhteiset, Keskuskoulu, Pohjoisseudun koulu, Yhteiskoulu
Palvelusuunnitelma	
Kunta järjestää esi- ja perusopetusta kaikille oppivelvollisille kunkin yksilöllisten edellytysten mukaisesti. Valmistavaa opetusta järjestetään resurssien ja tarpeen mukaan. Pohjoisseudun koululla ja Keskuskoululla järjestetään esiopetusta ja perusopetusta vuosiluokille 1–6. Yhteiskoulussa järjestetään perusopetusta vuosiluokille 7–9.	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
Toiminnan lähtökohtana on voimassa olevat lait, asetukset ja opetussuunnitelma, jotka ohjaavat toimintaa valtakunnallisesti ja paikallisesti. Paikallisia painopisteitä ovat: 1) Oppimisen ja koulunkäynnin tuen vahvistaminen -uuden oppimisen tuen toimintamallin vakiinnuttaminen 2) Oppilaiden hyvinvointi ja turvallinen koulu -turvallisen ja myönteisen oppimisympäristön ylläpitäminen -poissaoloihin puuttumisen toimintamallien aktiivinen käyttö -yhteisöllinen opiskeluhuolto -kiusaamisen, häirinnän ja syrjäytymisen ehkäisy 3) Kouluverkon kehittäminen oppilasmäärien muuttuessa 4) Henkilöstön osaaminen ja työhyvinvointi	

Oppilasennuste Perusopetus+esiopetus	**TP 2025**	**TA 2026**	**TA 2027**	**TS 2028**	**TS 2029**
Keskuskoulu	84	84	80	81	78
Pohjoisseutu	67	67	66	57	57
Yhteiskoulu	85	85	69	72	69

Strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet	**Tavoitetaso ja mittari**
Strateginen painopiste: ympäristö	
-Lähiluonnon ja ympäristön hyödyntäminen oppimisympäristönä. -Ruokahävikin seuraaminen -Kierrätysmateriaalin käyttäminen opetuksessa	-Luonto- ja ulko-oppituntien lukumäärä -Ruokahävikin säännöllinen seuraaminen ja pienentäminen -Kierrätysmateriaaleja käytetään ainakin joskus mahdollisimman monessa oppiaineessa

Strateginen painopiste: yhteisöllisyys	
-Kylä/lähiyhteisön, ikäihmisten ja järjestöjen tuominen osaksi koulujen arkea. -Oppilaiden osallisuuden ja vaikuttamisen lisääminen	-Koulujen ja paikallisten yhdistysten/ikäihmisten yhteisten tapahtumien lukumäärä -Säännölliset oppilaskuntien tapaamiset
Strateginen painopiste: yritysmyönteisyys	
-Yrityskylätoiminta 6.lk ja 9.lk -TET-jaksot (8.lk ja 9.lk) -Paikallisten yrittäjien vierailut/paikallisessa yrityksessä vierailu	-Osallistuminen yrityskylätoimintaan. Mittari: toteutunut/ei toteutunut -TET-jaksoista saatu palaute oppilailta ja työnantajilta. - Paikallisten yrittäjien vierailut kouluissa. Mittari: toteutunut/ei toteutunut
Hyvinvointia tukevat tavoitteet (hyvinvointiohjelma)	
-Koulupäivän aikaisen liikunnan lisääminen -Yksinäisyyden ja kiusaamisen ehkäisy, yhteishengen luominen -Ravintotietämys (tietoa ruoasta, ravintoaineista, ja niiden vaikutuksista terveyteen)	-Liikuntavälituntien säännöllisyys -Liikunnalliset aamunavaukset -Ryhmäytymispäivät/tapahtumat. Mittari: toteutunut/ei toteutunut -Koulun aikuiset seuraavat tehostetusti esimerkiksi syrjään vetäytyviä oppilaita ja selvittävät mahdollisia syitä vetäytymiselle. Ravintotietämys otetaan tehostetusti esille koulun arjessa esimerkiksi oppiaineiden terveystieto, kotitalous tunneilla. Mittari: toteutunut/ei toteutunut

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	**Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys**	**Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi**
Virkoja ei saada täytettyä kelpoisilla henkilöillä. Lisäksi tietyissä oppiaineissa opettaja joutuu ottamaan opetettavakseen oppiaineita, joihin ei ole kelpoinen	Toteutumisen todennäköisyys kohtalainen erityisesti erityisopetuksessa. Joihinkin oppiaineisiin ei saada kelpoista opettajaa.	Virat ja toimet laitetaan auki oikeaan aikaan. henkilökunnan joustavuus ja täydennyskoulutus.
Oppilasmäärän väheneminen	Erittäin todennäköinen. Opetuksen kulut pysyvät ennallaan ja valtion rahoitus pienenee.	On löydettävä säästökeinoja kulujen pienentämiseksi. Kouluverkkoa, opetustiloja ja henkilöstön määrää on tarkasteltava.
Oppilashuollon toimivuus hyvinvointialueella	Todennäköinen. Hyvinvointialueen henkilöstön vaihtuvuus oppilashuollossa suurta, erityisesti psykologipalveluissa. Opettajille aiheutuu sellaista opiskeluhuollon kuormitusta, mikä ei heille kuuluisi.	Aktiivinen yhdyspintatyöskentely hyvinvointialueen kanssa.

Perusopetus	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Muutos-%	TS 2028	TS 2029
Ulkoiset tulot	274 282	234 200	176 400	-24,7	163 900	163 900
Ulkoiset menot	-2 914 268	-3 106 300	-2 976 400	-4,2	-2 962 600	-2 948 100
Toimintakate	**-2 639 986**	**-2 872 100**	**-2 800 000**	**-2,5**	**-2 798 700**	**-2 784 200**
Sisäiset tulot	175 610	100 300	180 000	79,5	177 300	177 300
Sisäiset menot	-1 332 312	-1 215 500	-1 245 400	2,5	-1 211 400	-1 209 800
Toimintakate	**-1 156 703**	**-1 115 200**	**-1 065 400**	**-4,5**	**-1 034 100**	**-1 032 500**
Tulot yhteensä	449 892	334 500	356 400	6,5	341 200	341 200
Menot yhteensä	-4 246 580	-4 321 800	-4 221 800	-2,3	-4 174 000	-4 157 900
Toimintakate	**-3 796 688**	**-3 987 300**	**-3 865 400**	**-3,1**	**-3 832 800**	**-3 816 700**

6.6. Lukio

Vastuualue	Lukio
Vastuuhenkilö	Yhteiskoulu-lukion rehtori
Tehtäväalueet	Lukio-opetus
Palvelusuunnitelma	
Punkalaitumen lukio on paikkakunnan ainoa toisen asteen oppilaitos. Punkalaitumen lukio pyrkii tarjoamaan opiskelupaikan ja laadukkaan opetuksen mahdollisimman monelle paikkakuntalaiselle ja lähikunnasta tulevalle nuorelle.	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
Toiminnan lähtökohtana on voimassa olevat lait, asetukset ja opetussuunnitelma, jotka ohjaavat toimintaa valtakunnallisesti ja paikallisesti. Paikallisia painopisteitä ovat: 1) Laadukkaan ja tavoitteellisen opetuksen turvaaminen 2) Opiskelijoiden hyvinvoinnin ja jaksamisen tukeminen 3) Opiskelijoiden yksilöllisen ohjauksen ja opiskeluhuollon vahvistaminen 4) Pienen lukion toimintaedellytysten turvaaminen 5) Henkilöstön osaamisen ja työhyvinvoinnin ylläpitäminen 6) Digitaalisten työvälineiden ja tekoälyn tarkoituksenmukainen käyttö	

Oppilasennuste	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Lukio	52	52	49	45	45

Strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet	Tavoitetaso ja mittari
Strateginen painopiste: ympäristö -lähiluonnon ja oman toimintaympäristön hyödyntäminen opetuksessa ja oppimisessa	Lähiluontoa ja ympäristöä hyödynnetään opetuksessa. Projektien/oppituntien lukumäärä
Strateginen painopiste: yhteisöllisyys	
Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen	-Säännöllinen opiskelijakuntatoiminta. Mittari: toteutunut/ei toteutunut -Yhteisöllisyyttä lisäävät tapahtumat -kyselyistä saatu palaute ja niihin reagoiminen
Strateginen painopiste: yritysmyönteisyys	
-Lisätään opiskelijoiden ymmärrystä elinkeinoelämästä, yrittäjyydestä ja työelämän mahdollisuuksista	-Hyödynnetään yrityksiä ja työelämän asiantuntijoita opetuksessa. Mittari: toteutunut/ei toteutunut

Hyvinvointia tukevat tavoitteet (hyvinvointiohjelma)	
-Opiskelijoiden hyvinvoinnin, jaksamisen ja opiskelukyvyn vahvistaminen - Ravintotietämys (tietoa ruoasta, ravintoaineista, ja niiden vaikutuksista terveyteen)	-Liikunta ja hyvinvointipäivät. Mittari: toteutunut/ei toteutunut -Vahvistetaan opiskelijoiden mahdollisuuksia vaikuttaa omaan opiskeluyhteisöön - Kyselyt. Mittari: toteutunut/ei toteutunut - Opiskelijoiden poissaolojen määrä Ravintotietämys otetaan tehostetusti esille koulun arjessa esimerkiksi terveystiedon tunneilla. Mittari: toteutunut/ei toteutunut

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	**Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys**	**Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi**
Opiskelijamäärän pieneneminen	Todennäköinen. Opetuksen hinta/opiskelija kasvaa. Lisäksi kunnan saama valtionosuus pienenee.	Lukioiden välinen yhteistyö yli kuntarajojen, etäopetus, markkinointi.
Ylioppilaskirjoitusten tekniset ongelmat joko paikallisesti tai valtakunnallisesti.	Saattaa vaikuttaa yksittäisten oppilaiden tai koko ryhmän kirjoitustuloksiin.	Pidetään laitteet ja tietoliikenneyhteydet kunnossa

Lukio-opetus	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Muutos-%	TS 2028	TS 2029
Ulkoiset tulot	11 349	4 800	8 800	83,3	0	0
Ulkoiset menot	-578 569	-582 900	-605 700	3,9	-611 600	-611 600
Toimintakate	**-567 220**	**-578 100**	**-596 900**	**3,3**	**-611 600**	**-611 600**
Sisäiset tulot				0,0		
Sisäiset menot	-256 774	-247 800	-269 900	8,9	-263 900	-263 600
Toimintakate	**-256 774**	**-247 800**	**-269 900**	**8,9**	**-263 900**	**-263 600**
Tulot yhteensä	11 349	4 800	8 800	83,3	0	0
Menot yhteensä	-835 342	-830 700	-875 600	5,4	-875 500	-875 200
Toimintakate	**-823 993**	**-825 900**	**-866 800**	**5,0**	**-875 500**	**-875 200**

KASVATUS- JA OPETUSLAUTAKUNTA	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Muutos-%	TS 2028	TS 2029
Ulkoiset tulot	356 082	282 000	196 300	-30,4	175 000	175 000
Ulkoiset menot	-4 285 624	-4 508 700	-4 448 800	-1,3	-4 343 700	-4 329 200
Toimintakate	**-3 929 542**	**-4 226 700**	**-4 252 500**	**0,6**	**-4 168 700**	**-4 154 200**
Sisäiset tulot	175 610	100 300	180 000	79,5	177 300	177 300
Sisäiset menot	-1 878 664	-1 735 100	-1 830 100	5,5	-1 782 500	-1 779 500
Toimintakate	**-1 703 054**	**-1 634 800**	**-1 650 100**	**0,9**	**-1 605 200**	**-1 602 200**
Tulot yhteensä	531 691	382 300	376 300	-1,6	352 300	352 300
Menot yhteensä	-6 164 288	-6 243 800	-6 278 900	0,6	-6 126 200	-6 108 700
Toimintakate	**-5 632 597**	**-5 861 500**	**-5 902 600**	**0,7**	**-5 773 900**	**-5 756 400**

6.7. Tekninen hallinto

Vastuualue	**Tekninen hallinto**
Vastuuhenkilö	Tekninen johtaja
Tehtäväalueet	**Tekninen hallinto:** toimistopalvelut, Maa- ja metsäalueet, Kaavoitus, Paikkatieto, Rakennusvalvonta, Ympäristöpalvelut,
Palvelusuunnitelma	
Teknisen hallinnon vastuualueeseen kuuluu yleinen hallintokunnan palveluiden kehittäminen, suunnittelu ja seuranta, toiminnan koordinointi sekä sisäinen ja ulkoinen yhteistyö. Lisäksi hallinnon vastuualueeseen kuuluvat kunnan maa- ja metsäalueiden käyttö ja hallinnointi, kaavoitus, rakennusvalvonta, paikkatieto- sekä ympäristöpalvelut.	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
Teknisen hallinnon toiminnan painopisteenä on suunnitelmallinen ja taloudellinen toiminta sekä esihenkilöiden talousvastuun vahvistaminen. Hankintojen ennakoitavuutta ja kilpailukykyä kehitetään sekä paikallisten yritysten osallistumismahdollisuuksia edistetään ennakoivalla hankintaviestinnällä ja markkinavuoropuhelulla. Talouden seurantaa vahvistetaan ottamalla vastuualuekohtainen seuranta osaksi esihenkilöiden säännöllistä johtamistyötä.	

Strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet	**Tavoitetaso ja mittari**
Strateginen painopiste: ympäristö	
Hankinnat toteutetaan suunnitelmallisesti, kilpailukykyisesti ja ympäristönäkökohdat huomioiden.	Investointisuunnitelman toteutumisaste 100 %
Strateginen painopiste: yhteisöllisyys	
Asiakaspalvelun laadun ja palvelukulttuurin kehittäminen	Henkilöstölle järjestetään asiakaspalvelukoulutus ja asiakaspalvelun laatua seurataan asiakaskyselyllä. Kyselyn tuloksia hyödynnetään toiminnan kehittämisessä.
Strateginen painopiste: yritysmyönteisyys	
Paikallisten yritysten osallistumismahdollisuuksien parantaminen hankinnoissa	Tulevista soveltuvista hankinnoista viestitään ennakoivasti ja järjestetään vähintään 1 markkinavuoropuhelu/vuosi
Hyvinvointia tukevat tavoitteet (hyvinvointiohjelma)	
Eri käyttäjäryhmien tarpeiden huomioiminen teknisen toimialan suunnittelussa	Lasten, nuorten, ikäihmisten tai muiden käyttäjäryhmien tarpeet huomioidaan soveltuvien hankkeiden valmistelussa
Talousseurannan tarkempi hyödyntäminen esihenkilötyössä	Vastuualuekohtaista taloutta seurataan viikoittain ja seuranta dokumentoidaan kuukausittain yhdessä teknisen johtajan kanssa. 12 kertaa

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	**Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys**	**Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi**
Talouden ennakoimattomat muutokset ja kustannusten nousu	Vaikutus: merkittävä. Todennäköisyys: kohtalainen. Kustannusten nousu ja ennakoimattomat menot voivat aiheuttaa talousarvion ylityksiä.	Taloutta seurataan vastuualueittain viikoittain ja dokumentoidusti kuukausittain. Poikkeamiin reagoidaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.
Hankintojen ja suurten investointien kasautuminen	Vaikutus: merkittävä. Todennäköisyys: kohtalainen. Suurten investointien kasautuminen voi aiheuttaa merkittäviä taloudellisia haasteita tulevaisuudessa	Investointisuunnittelussa kiinteistöjen korittamista hyödynnetään päätöksenteon tukena.

Tekninen hallinto	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Muutos-%	TS 2028	TS 2029
Ulkoiset tulot	264 919	206 000	222 000	7,8	222 000	222 000
Ulkoiset menot	-431 703	-442 700	-478 100	8,0	-396 100	-396 100
Toimintakate	**-166 784**	**-236 700**	**-256 100**	**8,2**	**-174 100**	**-174 100**
Sisäiset tulot	395 150	441 200	435 900	-1,2	350 100	349 800
Sisäiset menot	-250 723	-290 500	-277 600	-4,4	-264 700	-264 400
Toimintakate	**144 426**	**150 700**	**158 300**	**5,0**	**85 400**	**85 400**
Tulot yhteensä	660 069	647 200	657 900	1,7	572 100	571 800
Menot yhteensä	-682 426	-733 200	-755 700	3,1	-660 800	-660 500
Toimintakate	**-22 357**	**-86 000**	**-97 800**	**13,7**	**-88 700**	**-88 700**

Vuonna 2026 käsiteltiin teknisessä lautakunnassa (22.9.2026 §36) kuntalaisaloite Vartiolan urheilukentän valaistuksen ja verkotuksen parantamisesta. Kunnan investointitarpeiden vuoksi määrärahoja on kuitenkin tarpeen kohdentaa ensisijaisesti välttämättömiin korjaus- ja perusparannushankkeisiin. Tästä syystä hankkeen toteuttamiseen ei ole varattu määrärahaa vuoden 2027 talousarviossa. Aloite ei anna aihetta jatkotoimenpiteisiin ja aloite todetaan loppuun käsitellyksi.

6.8. Yhdyskuntatekniikka

Vastuualue	**Tekninen hallinto ja yhdyskuntatekniikka**
Vastuuhenkilö	Tekninen johtaja
Tehtäväalueet	**Yhdyskuntatekniikka:** Liikenneväylät, Toimitilapalvelut
Palvelusuunnitelma	
Yhdyskuntatekniikan vastuualueen tehtävänä on vastata kunnan kaavateiden sekä muiden kunnan vastuulla olevien liikenneväylien ja yleisten alueiden kunnossapidosta. Vastuualueelle kuuluu myös kunnan kiinteistöjen ylläpito-, korjaus- ja uudisrakentaminen.	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
Toiminnan painopisteenä on kunnan kiinteistöjen suunnitelmallinen kehittäminen. Kiinteistökorituksen mukaisia toimenpiteitä viedään eteenpäin ja kiinteistöjen energiatehokkuutta parannetaan. Lisäksi kartoitetaan uusia yritystontteja ja arvioidaan niiden toteuttamismahdollisuuksia.	

Strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet	Tavoitetaso ja mittari
Strateginen painopiste: ympäristö	
Kiinteistöjen energiatehokkuutta parannetaan	Energiankulutus kWh/m² laskee vertailuvuodesta 2026
Strateginen painopiste: yhteisöllisyys	
Kiinteistökannan kehittäminen kuntalaisten tarpeita vastaavaksi.	Kiinteistökorituksen mukaiset, vuodelle suunnitellut toimenpiteet toteutetaan tai käynnistetään.
Strateginen painopiste: yritysmyönteisyys	
Uusien yritystonttien mahdollisuuksien kartoittaminen	Kanteenmaan–2-tien risteysalueen osayleiskaavan laatiminen Osayleiskaava laadittu. Mittari: toteutunut/ei toteutunut.
Hyvinvointia tukevat tavoitteet (hyvinvointiohjelma)	
Turvallisen ja viihtyisän elinympäristön ylläpitäminen	Leikki-, liikunta- ja yleisten alueiden turvallisuustarkastukset toteutetaan suunnitellusti, 100 %

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	**Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys**	**Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi**
Kiinteistöjen ja infrastruktuurin korjausvelan kasvu	Vaikutus: merkittävä. Todennäköisyys: kohtalainen. Korjausten lykkääntyminen voi kasvattaa tulevia kustannuksia ja aiheuttaa käyttörajoituksia.	Kiinteistöjen ja infrastruktuurin kuntoa seurataan, korjaustoimenpiteet priorisoidaan ja kiinteistökorituksen mukaisia toimenpiteitä toteutetaan suunnitelmallisesti.
Äkilliset kiinteistö- ja infrastruktuurivauriot	Vaikutus: merkittävä. Todennäköisyys: kohtalainen. Vauriot voivat aiheuttaa palvelukatkoksia ja ennakoimattomia kustannuksia.	Ennakoivaa kunnossapitoa toteutetaan ja havaittuihin puutteisiin reagoidaan nopeasti. Kiireellisiin korjauksiin varaudutaan toiminnallisesti ja taloudellisesti.

Yhdyskuntatekniikka	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Muutos-%	TS 2028	TS 2029
Ulkoiset tulot	841 153	735 700	701 500	-4,6	701 100	701 500
Ulkoiset menot	-1 855 699	-1 627 500	-1 723 100	5,9	-1 722 900	-1 722 900
Toimintakate	**-1 014 547**	**-891 800**	**-1 021 600**	**14,6**	**-1 021 800**	**-1 021 400**
Sisäiset tulot	2 413 791	2 422 300	2 266 200	-6,4	2 203 400	2 186 900
Sisäiset menot	-1 124 427	-1 122 100	-1 019 300	-9,2	-933 500	-924 700
Toimintakate	**1 289 364**	**1 300 200**	**1 246 900**	**-4,1**	**1 269 900**	**1 262 200**
Tulot yhteensä	3 254 943	3 158 000	2 967 700	-6,0	2 904 500	2 888 400
Menot yhteensä	-2 980 126	-2 749 600	-2 742 400	-0,3	-2 656 400	-2 647 600
Toimintakate	**274 817**	**408 400**	**225 300**	**-44,8**	**248 100**	**240 800**

6.9. Vesihuolto

Vastuualue	**Vesihuolto**
Vastuuhenkilö	Työpäällikkö
Tehtäväalueet	Vesi- ja viemärilaitos
Palvelusuunnitelma	
Kunnan vesihuoltolaitos huolehtii talousveden hankinnasta ja jakelusta sekä hulevesien poisjohtamisesta. Lisäksi vesihuoltolaitos vastaa vesijohto- ja viemäriverkostojen rakentamisesta sekä kunnossapidosta toiminta-alueellaan. Jätevedet johdetaan käsiteltäväksi Huittisten Puhdistamo Oy:lle.	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
Toiminnan painopisteenä on vesihuollon suunnitelmallinen kehittäminen ja toimintavarmuuden turvaaminen. Vesihuoltosuunnitelma sekä vesi- ja jäteveden toiminta-alueet päivitetään. Talousveden hyvä laatu ja häiriötön vedenjakelu varmistetaan. Vesihuoltolaitoksen toiminnan ja talouden nykytilasta laaditaan selvitys sekä määritellään toimenpiteet talouden saamiseksi kestävämmälle pohjalle. Kanteenmaan runkovesilinja valmistuu vuoden 2027 aikana, joka parantaa toimitusvarmuutta ja huoltovarmuutta.	

Strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet	**Tavoitetaso ja mittari**
Strateginen painopiste: ympäristö	
Vesi- ja jäteveden toiminta-alueiden päivittäminen	Toiminta-alueiden päivitys tehty. Mittari: Toteutunut/ei toteutunut
Strateginen painopiste: yhteisöllisyys	
Vesihuoltosuunnitelman päivittäminen	Vesihuoltosuunnitelma laadittu. Mittari: Toteutunut/ei toteutunut
Strateginen painopiste: yritysmyönteisyys	
Laatuvaatimukset täyttävän talousveden katkeamaton toimitus yritysten toiminnan tukemiseksi	Ennakoimattomat jakelukeskeytykset 0 kpl
Hyvinvointia tukevat tavoitteet (hyvinvointiohjelma)	
Talousveden laatu säilyy laatuvaatimusten mukaisena	100 % näytteistä täyttää laatuvaatimukset.

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	**Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys**	**Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi**
Talousveden laadun heikkeneminen	Vaikutus: erittäin merkittävä. Todennäköisyys: pieni. Veden laadun häiriö voi vaikuttaa laajasti kuntalaisten terveyteen ja vesihuollon toimintaan.	Talousveden laatua valvotaan säännöllisesti valvontasuunnitelman mukaisesti. Poikkeamiin reagoidaan välittömästi ja varautumissuunnitelmat pidetään ajan tasalla.
Vedenjakelun häiriö tai putkirikko	Vaikutus: merkittävä. Todennäköisyys: kohtalainen. Häiriö voi keskeyttää vedenjakelun laajalla alueella.	Verkoston kuntoa seurataan ja saneerauksia toteutetaan suunnitelmallisesti. Kanteenmaan runkovesilinja parantaa valmistuessaan vedenjakelun toimitus- ja huoltovarmuutta.

Vesihuoltolaitos	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Muutos-%	TS 2028	TS 2029
Ulkoiset tulot	385 956	448 500	461 600	2,9	461 600	461 600
Ulkoiset menot	-401 219	-549 200	-499 300	-9,1	-499 300	-499 300
Toimintakate	**-15 263**	**-100 700**	**-37 700**	**-62,6**	**-37 700**	**-37 700**
Sisäiset tulot	32 424	17 000	20 200	18,8	20 200	20 200
Sisäiset menot	-83 396	-99 700	-106 600	6,9	-89 900	-89 800
Toimintakate	**-50 971**	**-82 700**	**-86 400**	**4,5**	**-69 700**	**-69 600**
Tulot yhteensä	418 381	465 500	481 800	3,5	481 800	481 800
Menot yhteensä	-484 614	-648 900	-605 900	-6,6	-589 200	-589 100
Toimintakate	**-66 234**	**-183 400**	**-124 100**	**-32,3**	**-107 400**	**-107 300**

TEKNINEN LAUTAKUNTA	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Muutos-%	TS 2028	TS 2029
Ulkoiset tulot	1 492 028	1 390 200	1 385 100	-0,4	1 384 700	1 385 100
Ulkoiset menot	-2 688 621	-2 619 400	-2 700 500	3,1	-2 618 300	-2 618 300
Toimintakate	**-1 196 593**	**-1 229 200**	**-1 315 400**	**7,0**	**-1 233 600**	**-1 233 200**
Sisäiset tulot	2 841 365	2 880 500	2 722 300	-5,5	2 573 700	2 556 900
Sisäiset menot	-1 458 546	-1 512 300	-1 403 500	-7,2	-1 288 100	-1 278 900
Toimintakate	**1 382 819**	**1 368 200**	**1 318 800**	**-3,6**	**1 285 600**	**1 278 000**
Tulot yhteensä	4 333 393	4 270 700	4 107 400	-3,8	3 958 400	3 942 000
Menot yhteensä	-4 147 167	-4 131 700	-4 104 000	-0,7	-3 906 400	-3 897 200
Toimintakate	**186 226**	**139 000**	**3 400**	**-97,6**	**52 000**	**44 800**

KUNTA YHTEENSÄ	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Muutos-%	TS 2028	TS 2029
Ulkoiset tulot	1 978 615	1 818 800	1 757 500	-3,4	1 611 900	1 616 300
Ulkoiset menot	-9 362 777	-9 582 400	-9 705 800	1,3	-9 273 900	-9 282 300
Toimintakate	**-7 384 162**	**-7 763 600**	**-7 948 300**	**2,4**	**-7 662 000**	**-7 666 000**
Sisäiset tulot	4 161 219	4 079 700	4 079 100	0,0	3 874 900	3 857 600
Sisäiset menot	-4 161 219	-4 079 700	-4 079 100	0,0	-3 874 900	-3 857 600
Toimintakate	**0**	**0**	**0**	**0,0**	**0**	**0**
Tulot yhteensä	6 139 834	5 898 500	5 836 600	-1,0	5 486 800	5 473 900
Menot yhteensä	-13 523 996	-13 662 100	-13 784 900	0,9	-13 148 800	-13 139 900
Toimintakate	**-7 384 162**	**-7 763 600**	**-7 948 300**	**2,4**	**-7 662 000**	**-7 666 000**

7. Tuloslaskelmaosa

Kunnan tuloslaskelman tehtävänä on osoittaa riittääkö tuottoina kertynyt tulorahoitus kattamaan palvelujen tuottamisesta aiheutuvat kulut. Tuloslaskelma palvelee kunnan oman johtamisen lisäksi eri sidosryhmiä, jotka varojen käyttöä valvoessaan ja tulonsiirtoihin perustuvan rahoituksen tarvetta arvioidessaan muodostavat käsityksen kunnan taloudesta.

Tuloslaskelman tärkeimpiä osakokonaisuuksia sekä välituloksia on analysoitu seuraavilla sivuilla olevilla taulukoilla ja selosteosilla. Taulukoissa on vertailutietoina kuluvan vuoden talousarvioluvut sekä vuoden 2025 tilinpäätöksen mukaiset luvut.

TULOSLASKELMA 2025 - 2029 (ulkoinen)					
	TP 2025	**TA 2026**	**TA 2027**	**TS 2028**	**TS 2029**
Toimintatulot	**1 978 615**	**1 818 800**	**1 757 500**	**1 611 900**	**1 616 300**
Myyntitulot	836 477	748 200	795 600	795 200	796 100
Maksutulot	61 340	55 100	32 200	31 200	31 200
Tuet ja avustukset	187 574	201 200	184 300	41 700	44 700
Muut toimintatulot	893 223	814 300	745 400	743 800	744 300
Toimintamenot	**-9 362 777**	**-9 582 400**	**-9 705 800**	**-9 273 900**	**-9 282 300**
Henkilöstömenot	-4 854 886	-4 961 400	-5 039 500	-4 816 900	-4 814 900
Palvelujen ostot	-3 258 713	-3 406 200	-3 398 900	-3 216 700	-3 226 800
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-781 942	-781 100	-812 300	-788 800	-789 300
Avustukset	-369 122	-377 300	-384 600	-384 600	-384 600
Muut toimintamenot	-98 114	-56 400	-70 500	-66 900	-66 700
TOIMINTAKATE	**-7 384 162**	**-7 763 600**	**-7 948 300**	**-7 662 000**	**-7 666 000**
Verotulot	**5 308 295**	**5 536 000**	**5 527 000**	**5 592 000**	**5 728 000**
Kunnallisvero	4 054 631	4 288 000	4 102 000	4 139 000	4 248 000
Kiinteistövero	790 976	771 000	787 000	787 000	787 000
Yhteisövero	462 688	477 000	638 000	666 000	693 000
Valtionosuudet	**3 608 189**	**3 558 400**	**3 410 800**	**3 410 600**	**3 410 600**
Verotulomenetysten korv.	559 824	560 200	597 300	597 200	597 200
Peruspalveluiden vo	1 320 482	1 159 500	1 041 700	1 041 600	1 041 600
Verotuloihin perustuva vo	1 658 160	1 699 300	1 745 800	1 745 800	1 745 800
Opetus ja kulttuuri vo	69 723	139 400	26 000	26 000	26 000
Rahoitustulot ja -menot	**-52 580**	**-61 800**	**-83 500**	**-118 500**	**-108 800**
Korkotulot	59 386	30 000	30 000	0	0
Muut rahoitustulot	4 639	7 000	3 500	3 500	3 500
Korkomenot	-116 247	-92 800	-114 500	-119 500	-109 800
Muut rahoitusmenot	-357	-6 000	-2 500	-2 500	-2 500

VUOSIKATE	**1 479 743**	**1 269 000**	**906 000**	**1 222 100**	**1 363 800**
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman muk. poistot	**-1 181 250**	**-1 081 900**	**-1 168 600**	**-1 153 400**	**-1 075 900**
TILIKAUDEN TULOS	**298 492**	**187 100**	**-262 600**	**68 700**	**287 900**
Poistoeron lisäys/vähennys	**31 802**	**28 400**	**28 600**	**27 300**	**26 000**
TILIKAUDEN YLI-/ ALIJÄÄMÄ	**330 295**	**215 500**	**-234 000**	**96 000**	**313 900**

Tuloslaskelman tunnusluvut					
	TP 2025	**TA 2026**	**TA 2027**	**TS 2028**	**TS 2029**
Toimintatulot/Toimintamenot, %	21,1	19,0	18,1	17,4	17,4
Vuosikate/Poistot, %	125,3	117,3	77,5	106,0	126,8
Vuosikate, e/asukas	581	498	365	499	564
Taseen kertynyt yli-/alijäämä	6 240 122	5 493 944	5 259 944	5 355 944	5 669 844
Yli-/alijäämä euroa/asukas	2 452	2 157	2 120	2 189	2 346
Asukasmäärä	2545	2547	2481	2447	2417

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista
= 100 * Toimintatuotot/ (Toimintakulut-Valmistus omaan käyttöön)
Tunnusluku kuvaa myynti- ja maksutulojen rahoitusosuutta kunnan toimintamenoista.

Vuosikate /poistot, %
= 100 * Vuosikate/ (suunnitelman mukaiset poistot + arvonalentumiset)
Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot.

Vuosikate euroa/asukas
Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa, koska kunnan koko, taajama-aste, tekniset verkostot ja toimintojen organisointi vaikuttaa tunnuslukuun.

Taseen kertynyt yli-/alijäämä
Pitkän aikavälin tulorahoitustavoite voidaan asettaa taseen kertyneen yli-/alijäämän perusteella. Alijäämäiset talousarviot pienentävät taseen ylijäämän määrää.

Kertynyt yli-/alijäämä euroa/asukas
Kun kertynyt yli-/alijäämä jaetaan kunnan asukasluvulla, saadaan vertailukelpoinen tunnusluku kuntien välisessä vertailussa. Pitkän aikavälin tulorahoituksen tavoitearvon tulisi olla vähintään 300–400 euroa/asukas.

TULOSLASKELMA 2025 - 2029 (ulkoiset ja sisäiset erät)					
	TP 2025	**TA 2026**	**TA 2027**	**TS 2028**	**TS 2029**
Toimintatuotot	**6 139 834**	**5 898 500**	**5 836 600**	**5 486 800**	**5 473 900**
Myyntitulot	3 242 252	3 041 500	3 152 600	2 992 000	2 992 100
Maksutulot	61 340	55 100	32 200	31 200	31 200
Tuet ja avustukset	187 574	201 200	184 300	41 700	44 700
Muut toimintatulot	2 648 667	2 600 700	2 467 500	2 421 900	2 405 900
Toimintakulut	**-13 523 996**	**-13 662 100**	**-13 784 900**	**-13 148 800**	**-13 139 900**
Henkilöstömenot	-4 854 886	-4 961 400	-5 039 500	-4 816 900	-4 814 900
Palvelujen ostot	-5 651 053	-5 674 600	-5 729 000	-5 386 600	-5 395 900
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-797 165	-806 000	-839 200	-815 700	-816 200
Avustukset	-369 122	-377 300	-384 600	-384 600	-384 600
Muut toimintamenot	-1 851 771	-1 842 800	-1 792 600	-1 745 000	-1 728 300
TOIMINTAKATE	**-7 384 162**	**-7 763 600**	**-7 948 300**	**-7 662 000**	**-7 666 000**
Verotulot	**5 308 295**	**5 536 000**	**5 527 000**	**5 592 000**	**5 728 000**
Kunnallisvero	4 054 631	4 288 000	4 102 000	4 139 000	4 248 000
Kiinteistövero	790 976	771 000	787 000	787 000	787 000
Yhteisövero	462 688	477 000	638 000	666 000	693 000
Valtionosuudet	**3 608 189**	**3 558 400**	**3 410 800**	**3 410 600**	**3 410 600**
Verotulomenetysten korv.	559 824	560 200	597 300	597 200	597 200
Peruspalveluiden vo	1 320 482	1 159 500	1 041 700	1 041 600	1 041 600
Verotuloihin perustuva vo	1 658 160	1 699 300	1 745 800	1 745 800	1 745 800
Opetus ja kulttuuri vo	69 723	139 400	26 000	26 000	26 000
Rahoitustulot ja -menot	**-52 580**	**-61 800**	**-83 500**	**-118 500**	**-108 800**
Korkotulot	59 386	30 000	30 000	0	0
Muut rahoitustulot	4 639	7 000	3 500	3 500	3 500
Korkomenot	-116 247	-92 800	-114 500	-119 500	-109 800
Muut rahoitusmenot	-357	-6 000	-2 500	-2 500	-2 500
VUOSIKATE	**1 479 743**	**1 269 000**	**906 000**	**1 222 100**	**1 363 800**
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman muk. poistot	-1 181 250	-1 081 900	-1 168 600	-1 153 400	-1 075 900
TILIKAUDEN TULOS	**298 492**	**187 100**	**-262 600**	**68 700**	**287 900**
Poistoeron lisäys/vähennys	**31 802**	**28 400**	**28 600**	**27 300**	**26 000**
TILIKAUDEN YLI-/ ALIJÄÄMÄ	**330 295**	**215 500**	**-234 000**	**96 000**	**313 900**

8. Investointiosa

Investointimenot kirjataan taseeseen ja sieltä vaikutusaikanaan poistoina kuluiksi kunnanhallituksen hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Investoinniksi katsotaan aktivointirajan (pienhankintaraja) ylittävät hankkeet tai hankinnat. Kunnanhallitus on vahvistanut aktivointirajaksi 10 000 euroa.

Kunnanvaltuusto myöntää määrärahat taseryhmittäin ja yli 500 000 euron hankkeille hankkeittain. Irtaimen omaisuuden osalta valtuusto myöntää määrärahan yli 100 000 euron hankinnalle yksilöidysti. Valtuusto voi talousarvion sitovilla perusteluilla määrätä määrärahan kohteittain tai muulla tavoin ohjata määrärahojen käyttöä.

Kunnan investointien ja talouden osalta lähitulevaisuutta rasittaa kasvava investointitarve. Kunnan eri kiinteistöt alkavat olla käyttöikänsä päässä ja edellyttävät tulevina vuosina peruskorjausta. Peruskorjaukset edellyttävät kiinteistökohtaisten tarvesuunnitelmien laadintaa. Kiinteistökohtaiset tarpeet määritellään vuoden 2027 aikana.

INVESTOINNIT YHTEENSÄ	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Investointitulot	**0**	**0**	**0**
Investointimenot	-1 130 000	-75 000	-77 000
Investoinnit netto	**-1 130 000**	**-75 000**	**-77 000**

Vuoden 2027 investoinnit ovat yhteensä 1 130 000 euroa. Suurin investointi liittyy Kanteenmaan – alavesisäiliön välisen runkolinjan uusimiseen, yhteensä 2 000 000 euroa, joka on jaettu kahdelle vuodelle. Kanteenmaan runkolinja valmistuu 2027 aikana, mikäli hankkeen eteneminen sen mahdollistaa. Muutoin investoinnit pidetään maltillisena.

RAKENNUKSET	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tulot	**0**	**0**	**0**
Menot			
Hilma ja Matti käytävän lattioiden uusiminen	-25 000		
Terveysaseman ulko-ovien saneeraus	-10 000		
Vartiolan huoltorakennuksen lämmitysjärjestelmän muutos	-15 000		
Rakennukset yhteensä	**-50 000**	**0**	**0**
Netto	**-50 000**	**0**	**0**

Rakennukset
Hilman ja Matin käytävien lattioiden uusimiseen varataan 25 000 euroa, terveysaseman ulko-ovien uusimiseen 10 000 euroa sekä Vartiolan huoltorakennuksen lämmitysjärjestelmän muutostöihin 15 000 euroa.

KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tulot	**0**	**0**	**0**
Menot			
Katujen rakentaminen	-35 000	-35 000	-35 000
Puistot		-10 000	
Kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä	**-35 000**	**-45 000**	**-35 000**
Netto	**-35 000**	**-45 000**	**-35 000**

Kiinteät rakenteet ja laitteet
Asfaltointeihin varataan 35 000 euroa.

KALUSTO	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tulot	**0**	**0**	**0**
Menot Ruohonleikkuri ammattikäyttöön	- 15 000		
Netto	**- 15 000**	**0**	**0**

Kalusto
Uuden ruohonleikkurin hankintaan varataan 15 000 euroa.

VESIHUOLTOLAITOS	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Tulot	**0**	**0**	**0**
Menot			
Vesilaitos, runkovesijohdon uusinta	-1 000 000		
Kanteenmaan ja alavesisäiliön välille			
Alavesisäiliön sisäpuolisten viemäriputkien poistaminen	-30 000		
Vesihuoltolaitos yhteensä	**-1 030 000**	**0**	**0**
Netto	**-1 030 000**	**0**	**0**

Vesihuoltolaitos
Kanteenmaan ja alavesisäiliön välisen talousveden runkovesijohdon rakentaminen valmistuu vuoden 2027 aikana. Lisäksi alavesisäiliön sisäpuolisten viemäriputkien poistamiseen varataan 30 000 euroa.

9. Rahoitusosa

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusosassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Laskelmassa osoitetaan, kuinka paljon tulorahoituksen lisäksi tarvitaan pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin ja miten rahoitustarve katetaan. Laskelma näyttää budjetoitujen rahavirtojen kokonaisvaikutuksen kunnan maksuvalmiuteen.

RAHOITUSLASKELMA 2025 - 2029					
	TP 2025	**TA 2026**	**TA 2027**	**TS 2028**	**TS 2029**
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	1 479 743	1 269 000	906 000	1 222 100	1 363 800
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjauserät					
	1 479 743	**1 269 000**	**906 000**	**1 222 100**	**1 363 800**
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-306 847	-2 147 000	-1 130 000	-75 000	-77 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin		0	0	0	0
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot	51 372	0	0	0	0
	-255 475	**-2 147 000**	**-1 130 000**	**-75 000**	**-77 000**
Toiminnan ja investointien rahavirta	**1 224 268**	**-878 000**	**-224 000**	**1 147 100**	**1 286 800**
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Muut saamiset muilta					
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		0	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-400 000	-400 000	-400 000	-400 000	-400 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos					
	-400 000	**-400 000**	**-400 000**	**-400 000**	**-400 000**
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset	**169 150**	**50 000**	**50 000**	**50 000**	**50 000**
Rahoituksen rahavirta	**-230 850**	**-350 000**	**-350 000**	**-350 000**	**-350 000**
Rahavarojen muutos	**993 417**	**-1 228 000**	**-574 000**	**797 100**	**936 800**

Rahoituslaskelman tunnusluvut	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	1 451 769	-878 000	-224 000	1 147 100	1 286 800
Investointien tulorahoitus, %	482,2	59	80		
Laskennallinen lainanhoitokate	3,1	2,8	2,0	2,6	2,9
Maksuvalmius					
Kassavarat 31.12., 1000 e	4 568	22	2 766	3 564	4 500
Kassastamaksut, 1000 e	10 216	7 934	9 093	9 721	9 718
Kassan riittävyys, pv	163	1	111	134	169

Investointien tulorahoitus, %
= 100 *vuosikate/ (investointien omahankintameno + antolainojen nettolisäys + lainanlyhennykset)
Investointien tulorahoitusprosentti osoittaa vuosikatteen prosenttiosuuden investointien omahankintamenojen, antolainojen nettolisäyksen ja lainanlyhennyksien yhteismäärästä.

Lainanhoitokate
= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + lainanlyhennykset)
Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä, kun tunnusluku on 1–2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys (pv)
= 365 pv * Rahavarat varainhoitovuoden lopussa / Kassasta maksut varainhoitovuonna
Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Riittävänä tavoitearvona voidaan pitää 14–30 päivän kassan riittävyyttä.

Talousarviolainat
Vuosina 2018 ja 2019 kunnan lainakanta lisääntyi merkittävästi, koska kunnassa toteutettiin isot rakennushankkeet – uusi koulu ja päiväkoti. Koulua varten nostettiin lainaa 5,4 miljoonaa euroa ja päiväkotia varten 2,6 miljoonaa euroa. Lainaehtojen mukaan uudisrakennuksia varten otettujen lainojen lyhennykset on jaettu 20 vuodelle, mutta koko jäljellä oleva laina erääntyy maksettavaksi 10 vuoden kuluttua lainan nostamisesta. Lainojen lyhennyssuunnitelmia on tarkoitus päivittää vuoden 2027 aikana. Lainojen lyhennykset ovat vuosittain 400 000 euroa.

TALOUSARVIOLAINAT	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Lainan määrä 31.12.	5 665 000	5 265 000	4 865 000	4 465 000	4 065 000
Lainat euroa/asukas	2 226	2 065	1 961	1 825	1 682

Talousarviovuoden lopussa lainaa arvioidaan olevan 1 961 euroa/asukas. Vuonna 2025 kuntien keskimääräinen lainakanta oli 3 595 euroa/asukas.

10. Vesihuoltolaitoksen taseyksikkö

Vesihuoltolain vuoden 2026 alussa voimaan tullut uudistus korostaa vesihuollon pitkäjänteistä suunnittelua, omaisuudenhallintaa sekä toiminnan ja talouden läpinäkyvyyttä. Tavoitteena on turvata toimintavarmat vesihuoltopalvelut ja varmistaa laitoksen taloudelliset toimintaedellytykset pitkällä aikavälillä.

Vuonna 2027 laaditaan kunnan vesihuoltosuunnitelma, tarkistetaan vesihuoltolaitoksen toiminta-alueet sekä päivitetään laitoksen talousmalli. Toiminta-alueista on edellisen kerran päätetty vuonna 2011. Lisäksi selvitetään vesihuoltoverkostojen saneeraustarpeet sekä laaditaan pitkän aikavälin suunnitelma saneerausten ja investointien toteuttamiseksi. Selvityksiä hyödynnetään vesihuoltolain edellyttämässä omaisuudenhallintasuunnitelmassa.

Vesihuoltolaitoksen kiinteiden kustannusten kattaminen luo painetta korottaa perusmaksuja. Tavoitteena on kasvattaa perusmaksutulojen osuutta laitoksen maksutuloista kohti Vesilaitosyhdistyksen maksuohjeessa suositeltua perus- ja käyttömaksutulojen 50/50-suhdetta. Maksujen kehittämisessä otetaan huomioon laitoksen kustannusrakenne sekä maksujen kohtuullisuus ja tasapuolisuus.

VESIHUOLTOLAITOKSEN TULOSLASKELMA (ulkoinen)					
	TP 2025	**TA 2026**	**TA 2027**	**TS 2028**	**TS 2029**
Liikevaihto	385 385	446 000	461 500	461 500	461 500
Liiketoiminnan muut tuotot	571	2 500	100	100	100
Tulot yhteensä	**385 956**	**448 500**	**461 600**	**461 600**	**461 600**
Materiaalit ja palvelut	-270 072	-407 600	-325 700	-325 700	-325 700
Henkilöstökulut	-128 258	-136 500	-169 900	-169 900	-169 900
Menot yhteensä	**-398 330**	**-544 100**	**-495 600**	**-495 600**	**-495 600**
Poistot	-293 230	-262 800	-336 900	-403 000	-363 000
Liiketoiminnan muut kulut	-2 889	-5 100	-3 700	-3 700	-3 700
Liikeylijäämä/-alijäämä	**-308 492**	**-363 500**	**-374 600**	**-440 700**	**-400 700**
Korvaus jäännöspääomasta/ Peruspääomasta	0	0	0	0	0
Ylijäämä/-alijäämä ennen varauksia	**-308 492**	**-363 500**	**-374 600**	**-440 700**	**-400 700**
Poistoeron muutos	16 821	13 400	13 600	12 300	11 000
Tilikauden yli-/alijäämä	**-291 671**	**-350 100**	**-361 000**	**-428 400**	**-389 700**

Sitovat erät	**TP 2025**	**TA 2026**	**TA 2027**	**TS 2028**	**TS 2029**
Varsinainen toiminta					
Liikeylijäämä (+) tai -alijäämä (-)	-308 492	-363 500	-374 600	-440 700	-400 700
Poistot	293 230	262 800	336 900	403 000	363 000
Sitova tuloarvio	**-15 263**	**-100 700**	**-37 700**	**-37 700**	**-37 700**

VESIHUOLTOLAITOKSEN TULOSLASKELMA (ulkoiset ja sisäiset erät)	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Liikevaihto					
Vesimaksut, ulkoiset	385 385	446 000	461 500	461 500	461 500
Vesimaksut, sisäiset	30 637	17 000	20 200	20 200	20 200
	416 022	**463 000**	**481 700**	**481 700**	**481 700**
Liiketoiminnan muut tuotot					
Ulkoiset tulot	571	2 500	100	100	100
Sisäiset tulot	1 787	0	0	0	0
	2 358	**2 500**	**100**	**100**	**100**
Tulot yhteensä	**418 381**	**465 500**	**481 800**	**481 800**	**481 800**
Materiaalit ja palvelut					
Ulkoiset menot	-270 072	-407 600	-325 700	-325 700	-325 700
Sisäiset menot	-83 396	-99 700	-106 600	-89 900	-89 800
	-353 467	**-507 300**	**-432 300**	**-415 600**	**-415 500**
Henkilöstömenot	-128 258	-136 500	-169 900	-169 900	-169 900
Poistot	-293 230	-262 800	-336 900	-403 000	-363 000
Liiketoiminnan muut kulut					
Ulkoiset menot	-2 889	-5 100	-3 700	-3 700	-3 700
Sisäiset menot					
Poistoeron muutos	16 821	13 400	13 600	12 300	11 000
Menot yhteensä	**-761 023**	**-898 300**	**-929 200**	**-979 900**	**-941 100**
Liikeylijäämä	**-342 642**	**-432 800**	**-447 400**	**-498 100**	**-459 300**
Rahoitustulot ja -menot	0	0	0	0	0
Korkomenot	0	0	0	0	0
Korvaus jäännöspääomasta/	0	0	0	0	0
Peruspääomasta	0	0	0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	**-342 642**	**-432 800**	**-447 400**	**-498 100**	**-459 300**

Sitovat erät	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Varsinainen toiminta					
Liikeylijäämä (+) tai -alijäämä (-)	-342 642	-432 800	-447 400	-498 100	-459 300
Poistot	293 230	262 800	336 900	403 000	363 000
Sitova tuloarvio	**-49 413**	**-170 000**	**-110 500**	**-95 100**	**-96 300**
Rahoituserät					
Rahoitusmenot	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Korvaus jäännöspääomasta	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Vesihuoltolaitoksen investoinnit on selvitetty investointiosassa.

VESIHUOLTOLAITOKSEN RAHOITUSLASKELMA 2025 - 2029					
	TP 2025	**TA 2026**	**TA 2027**	**TS 2028**	**TS 2029**
Toiminnan rahavirta					
Liikeylijäämä/-alijäämä	-359 464	-432 800	-447 400	-498 100	-459 300
Poistot	293 230	262 800	336 900	403 000	363 000
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjauserät	50 971	82 700	86 400	69 700	69 600
	-15 263	**-87 300**	**-24 100**	**-25 400**	**-26 700**
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-53 997	-2 010 000	-1 030 000	0	0
Rahoitusosuudet investointimenoihin					
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot					
	-53 997	**-2 010 000**	**-1 030 000**	**0**	**0**
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-69 260**	**-2 097 300**	**-1 054 100**	**-25 400**	**-26 700**
Rahoituksen rahavirta					
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys					
Pitkäaikaisten lainojen vähennys					
Lyhytaikaisten lainojen muutos	17 406	2 097 300	1 054 100	25 400	26 700
	17 406	**2 097 300**	**1 054 100**	**25 400**	**26 700**
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Rahoituksen rahavirta	**-51 854**	**0**	**0**	**0**	**0**
Rahavarojen muutos	**-51 854**	**0**	**0**	**0**	**0**